Redaktören har ordet...

År 2010, vad skall man minnas från detta år?

Jag tror att många medlemmar med varmt minne kommer att komma ihåg Ålandsresan, som i detta nummer skildras av Rolf G Swedbergh, då vårsommaren möttes på de åländska skären, så fulla av intressant historia och ett fascinerande självstyre! Kamratföreningens resor är populära och viktiga inslag i föreningens liv. Detsamma gäller det årliga årsmötet, som alltid infaller den 28 september, årsdagen av regementets inmarsch till kasernområdet i Östersund, då 9.batteriet Svea artilleriregemente blev 1. batteriet Norrlands artilleriregemente, 1893. Tänk, det är snart dags att fira 120 år...

Lika säkert infaller S:ta Barbara firandet med julbord den 4 december, oberoende av veckodag - visst är det bra att vissa datum är ”säkrade”?

Den största händelsen i år och nog ett av de allra viktigaste sett i ett framtidsperspektiv (får man hoppas) är tveklöst invigningen av Teknikland i Optand. Det har gått många år sedan regementets nedläggning, några färre sedan muséets indragning och ännu färre sedan garnisonens hädanfärd, men det har tagit ett antal år att få till och nu står det därute - det G E M E N S A M M A garnisonsmuséet. Det är något som vi skall vara glada och tacksamma för, samtidigt som vi heller inte får rygga för att det kräver både deltagande, underhåll och framtidsplanering för att fungera nu och långt in i framtiden. Utvärderingsmöten efter sommaren har genomförts och det finns en mängd idéer för utveckling av utställningar och verksamheten i och krig Teknikland. Vår likaså gemensamma förening “Milmus Z” lär nog inte direkt vila på lagrarna.”Garnisonen”

och dess uppbyggnad skildras av Jan-Anders Jacobsson och den speciella karollinerutställningen av Karl-Evert Englund. Bägge dessa artiklar, med smärre avvikelser, finns även i tidskriften “Fältjägaren”.

I årets nummer av Norrlandsartilleristen har vi även en ingående artikel om Sankta Barbara och traditionerna bakom och kring “vårt” helgon, skriven av Kari Lawe, som för detta ändamål bedrivit studier. Det är lätt att konstatera att Barbara-firandet och vad som omger det fortsatt är en källa att ösa ur och märk vårt eget (A 4) bidrag till seden i Sverige! Tyvärr kunde inte alla bilder vara med.

Avslutningsvis vill jag framföra ett tack till alla bidragsgivare i årets nummer och hoppas på en strid ström av artiklar, långa som korta, för att bl.a. skildra året 2011, icke minst bilder är ett väkomna - både “årsfärska” och äldre.

Er redaktör - ovan, ännu en gång på post vid Hermannsborg i Narva med Ryssland i bakgrunden!

Försöksunfiorm m/1903 för Positionsartilleriregmentet, A 9, som var lokaliserat i Stockholm och fick utgöra försöksförband, när de blå uniformerna skulle bli en. Utställd i Armémuseums pågående utställning. Artilleriknapparna m/före 1779 har en något av vikande form. Utställningen ”17 nyanser av grått” pågår till 7/2-2011.

NA och Kf NA gratulerar Norrlandsartilleristen, överste Aners Callert, som den 15 oktober tillträdde som chef för Artilleriregementet, A 9, i Boden efter överste Torbjörn Larsson.
Foto: Mats Engfors, A 9

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2009-2010

Verksamhetsåret har genomförts i enlighet med den av årsmötet beslutade och fastlagda planen.

Årsmöte 2009-09-28

Årsmötet 2009 genomfördes traditionsenligt med samling vid Fäbodstugan med efterföljande korum vid regementets grav under ledning av ordföranden med bistånd av vår regementspastor som återigen uppvisade sin förmåga att leda psalmsång och spela kornett. Samlingen inleddes med att ordföranden lade ner en krans vid gravstenen och läste upp namnen på under året avlidna medlemmar.

Under den tysta minut som följde levde många minnen upp i medlemmarnas tankar.

Årsmötesförhandlingarna genomfördes enligt stadgarna och med god uppslutning. Årsmötet konstaterade att föreningens ekonomi är fortsatt god och styrelsen beviljades ansvarsfrihet.

Föreslagen verksamhetsplan och stat för det kommande verksamhetsåret godkändes av mötet.

Årsmötet avslutades med middag på fd Fältjägarmässen numera Garnisonsmässen eller MR Husmans festvåning, som är lokalens officiella namn.

Verksamheten

Elva stycken protokollförda styrelsemöten har genomförts under verksamhetsåret.

Styrelsen har under verksamhetsåret haft följande sammansättning.

Ordförande:	Sten Bredberg
v.ordförande:	Sven Hultman
Sekreterare:	Bo Jonsson
v.sekreterare:	Dan-Erik Danielsson
Kassaförvaltare:	Erik Nilsson
Mtrlförvaltare:	BG Olsson
Medlemsregistrator:	Lars Lindblad
Klubbmästare:	Sören Blomberg, VU
Ordförande VU	Leif Haglund

Styrelsen 2010-2011 konstituerades enligt nedan:

Ordförande:	Sten Bredberg
(Traditionsansvarig, styrled Milmus Z)	
Vice ordförande:	Sven Hultman (VU)
Sekreterare:	Bo Jonsson
Vice sekreterare:	Dan-Erik Danielsson
Kassaförvaltare:	Erik Nilsson (VU)
Materielansvarig:	BG Olsson, suppl. Milmus Z
Medlemsregistrator:	Lars Lindblad
Klubbmästare:	Sören Blomberg (VU)
Ledamöter:	Leif Haglund (Ordf. VU)
	Bo Östlund (v.ordf. VU)
	Peter Kardin
	Lars Hammar (VU)
	Rolf Annernäs
	Arne Berglund
	Rolf Maserius
	Göran Kullberg
Suppleant:	Roger Hedlund

Övriga ansvarsområden:

Chefredaktör NA:	Mikael Andersson
Stugfogde Talld.	Arne Berglund
v.stugfogde Talld.	Rolf Maserius
Stugfogde Ranglan	Johan Danielsson
	Lars Hammar
Revisorer:	Bengt-Olov Carlsson
	Lennart Gillblad
Revisorsuppleant:	Mikael Andersson
Valberedning:	Dennis Blom, smk
	Berit Svedin
	Stefan Nilsson

Ledamöter:	Bo Östlund, VU
	Peter Kardin
	Lars Hammar, VU
	Rolf Annernäs
	Arne Berglund
	Rolf Maserius
	Göran Kullberg
Suppleant:	Roger Hedlund

Övriga ansvarsområden:

Chefredaktör:	Mikael Andersson
Stugfogde Talldungen:	
	Arne Berglund
	Rolf Maserius
Stugfogde Ranglan:	
	Johan Danielsson
	Lars Hammar
Revisorer:	Bengt-Olov Carlsson
	Lennart Gillblad
Revisorsuppleant:	Mikael Andersson
Valberedning:	Dennis Blom (sammank.)
	Berit Svedin
	Stefan Nilsson

S:a Barbara 2009-12-04

Genomfördes traditionsmässigt med stort deltagande. Platsen denna gång var återigen Mr Husman med tal och salut på gamla kaserngården I 5.

Företagsbesök

Årets besök skedde på gamla F4 och Murklan. Där huserar produktionen av en världsattraktivitet, nämligen SAV med ”vinmakaren” Peter Mosten. Ett mycket intressant besök, där vi fick en ingående beskrivning av svårigheterna i Sverige att starta ett företag med tillverkning av en alkoholhaltig dryck. Vi var nog alla också fascinerade av hur otroligt passande den gamla militärrestaurangen var för detta ändamål. Många hade nog tyckt att det känts naturligt om vi avslutat besöket med en provsmakning, men se det går inte i vårt kära Sverige. Myndigheternas

Medlemsantal 2010-09-01

Vid verksamhetsårets slut har föreningen 757 (-3) medlemmar.
Föreningen MHS Ö vänner 40 (+0) medlemmar.
Stockholms batteri 136 (-3) medlemmar.
Av ovanstående är 11 (+3) hedersmedlemmar och 88 (+1) familjemedlemmar.

In memoriam

Under verksamhetsåret 2009-2010 avlidna medlemmar,som kommit till styrelsens kännedom.

Reidar Alnesjö	Elis Kurman
Ingvar Pettersson	John Ellmin
Sten Lindahl	Arne Hagberg
Lars Carris	Ingemar Sundgren
Curt von Essen	Bernt Olsson
Per Persson	Lars-Erik Kemi

omtanke om vårt förhållande till alkoholhaltiga drycker kan inte medge sådana utsvävningar.

Alltnog Peter Mosten var fylld av framtidstro på sitt företag, och vi hade glädjen att notera ytterligare en f d Norrlandsartillerist, Jan Söderman på ny plats i livet.

Vårstädning i Talldungen

Årets städning genomfördes planenligt. Vi noterar alltmer behovet av föryngring inom föreningen. Ett antal medlemmar var i varierande grad behäftade med fysiska handikapp, som förhindrade ett fullständigt deltagande i vissa moment av städuppdraget. Dock deltog alla i den förtäring som Sören traditionsenligt hade organiserat. Behov av maskinröjning för att ta bort sly konstaterades.

Optand Teknikland

Teknikland invigdes den 5 juni efter ett intensivt arbete under hela våren, där Bo Olsson har varit den drivande kraften inom föreningen. Glädjande nog har många föreningsmedlemmar deltagit i uppbyggnaden av ”Garnisonen” och resultatet blev enligt de flesta bedömare riktigt bra. Många har sedan på ett positivt sätt deltagit som ”husvärd” under sommaren. En eloge också till Göran Kullberg, som med sin grupp jobbat med utvecklingen av ”Förrådet”, ett slags mobförrådsmuseum.

Bendz pris

Genomfördes under augusti i år på Multichallenge hallen på ett uppskattat sätt och med 14 deltagare, varav c:a hälften var kvinnor. Diverse tävlingar genomfördes som avslutades med trevlig kamratmiddag.

Ålandsresa

Årets resa gick med buss och färja till Åland och hade ett relativt stort deltagarantal (47) även från Stockholmsbatteriet (16) .

Resan redovisas i en särskild reserapport i NA.

Avslutningsvis

Ett stort tack till er alla som deltagit, planerat, och i olika omfattning bidragit till att vår förening är i högsta grad levande.

Ur verksamhetsplanen 2010-2011:

2010-12-04
Sankta Barbara, salut och julbord

2011-03-
Företagsbesök (Polisen (”ATS”))

2011-04-
Fjällresa i länet med övernattning och middag, VU

2011-05-
Vårstädning i Talldungen
kl 1300-1600

2011-05-
Bendz Pris, Bendz middag

2011-08-
Vinprovning med avslutande grill

2011-08-
Surströmming

2011-09-28
Årsmöte och styrelsemöte, Kransnedläggning vid regementets grav, Middag

2011-12-04
Sankta Barbara, salut och julbord.

Jämtlands Fältartilleris salutskjutningar i Uppsala infaller år 2011:

28/1 Vinterpromotionen
27/5 Vårpromotionen

- kl.7 Morgonsalut från Uppsala slott.
- c:a kl.12:45 Ceremoniskjutning vid Universitetshuset.

St:a Barbara firandet 2009

Den 4 december är årets högtidsdag för alla artillerister världen runt, nämligen firandet av vårt skyddshelgon St:a Barbara. För vår del, Kamratföreningen Norrlandsartillerister, består firandet också av det traditionella julbordet med alla dess läckerheter (se nedan).

Detta år var vi återbördade till Mr Husman på Stadsdel Norr i Östersund och f.d. I 5:s militärrestaurang med gott om svängrum.

Väl på plats träffade vi på herrar Erik Nilsson och Lars Lindblad som såg till att avpricka oss alla och inkassera dagens avgift. En ringa sådan för övrigt med tanke på allt det goda som vi skulle bjudas på under kvällen. Bonus således att ha ständigt medlemsskap i Kamratföreningen.

Som brukligt vid denna aktivitet är vi många på plats, denna gång dryga 100-talet medlemmar och den kvinnliga närvaron i vanlig ordning stor i dessa sammanhang.

Härefter dags för kvällens första goda inslag, nämligen glögg och pepparkakor och övriga tillbehör som hör detta till. Två sorters glögg, en stark och en alkoholfri. För egen del fick det bli den starka varianten med tanke på kommande utevistelse. För säkerhets skull blev det två glas innanför västen. Därmed var man väl preparerad för vad som komma skulle. Ett härligt mingel och stor törst uppstod och personalen vid Mr Husman fick se till att fylla på båda glöggsorterna. Det blev också många goda samtal kamrater emellan.

Därmed dags för utevistelse med tal från S:a Barbara av Kamratföreningens ordförande Sten Bredberg med efterföljande salut av Jämtlands Fältartilleri (JFA).

Stockvedsbrasan lyste i år med sin frånvaro men istället var det gott om marschaller som lyste upp området. Ett vackert vinterväder inramade arrangemanget. Vinterstaden Östersund med omnejd hade äntligen fått den efterlängtade vita varan. Några minusgrader och måttlig vind bäddade för den goda utestämningen

Först dock information av JFA:s och Kamratföreningens Mikael Andersson som berättade om den nygamla kanonen, en pjäs från gustaviansk tid, en trepunds kanon från 1773. Med andra ord en riktig gamling som med JFA:s och andras insatser restaurerats till att åter vara i stridsdugligt skick. I sanning ett hedersvärt arbete. Beträffande övriga data om kanonen, se artikel i Norrlandsartilleristen 2009, det exemplar som för övrigt utdelades senare under kvällen.

Så togs ordet över av Sten Bredberg och årets S:a Barbara tal. Eftersom han hållit ett antal olika tal genom åren fick vi detta år en repris av ett tidigare tal. Utifrån detta fick vi höra berättelsen om vårt skyddshelgons historia vilket uppskattades stort och speciellt av oss som har kort minne.

Historiskt blev St:a Barbara förklarad som skyddshelgon av påven någon gång på 8 – 900-talet. Som artilleristers skyddshelgon har St:a Barbara fungerat åtminstone sedan 1300-talet så det är en mycket gammal tradition vi håller vid liv. Att vi artillerister har ett skyddshelgon är ganska naturligt. En gång i tiden var det nästan lika farligt att befinna sig bakom kanonpjäserna som framför. Det var med andra ord med livet som insats som vi artillerister verkade utifrån.

Sten har under senare tid fått ny information där det visat sig att St:a Barbara numera också är skyddshelgon för tunnel,- gruv- och sprängarbetare. De ber martyren Sankta Barbara om förbön och beskydd under deras riskfyllda arbete.

Från talet i övrigt kunde konstateras att vårt skyddshelgon hade många synpunkter på aktuella händelser som timat. Beträffande talet i sin helhet hänvisas till artikel särskild artikel.

Efter att Sten avslutningsvis beordrat ”Skjut St:a Barbara, Salut” var det dags för JFA att tända den första av två laddningar med krut, havre och vetemjöl. Och det visade sig att kanonpjäsen från 1773 var i bästa form. Det blev två rungande skott som säkert hördes över stora delar av staden. Om det gällt att skjuta skarpt skulle kulan kunna färdas 325 meter. Inte illa. Gamlingen, numera benämnd ”Stoltheten” hade ännu en gång visat sin kapacitet. Dessutom det enda kompletta exemplaret som finns kvar i länet! (och riket)

Självklart applåder till JFA för deras insatser för oss. Dessutom är det också ett nöje att se deras vackra uniformer.

Efter denna uppvisning återsamling för det analkande julbordet vars dofter vi kunde insupa när vi åter befann oss inne i värmen.

Det blev genast flera köer, dels omkring julbordets alla läckerheter och dels för tillbehören i form av starka drycker.

Efter att vi mumsat en stund på godsakerna tog Sten Bredberg åter till orda och hälsade oss alla varmt välkomna. Dagen till ära var det många nya medlemmar som närvarade och dessa fick ett särskilt välkommen. Dessutom riktade Sten en eloge till vår idoge chefredaktör Mikael Andersson som i stort sett ensam fått till ännu et nummer av Norrlandsartilleristen. För detta fick han varma applåder.

Vad innehöll då julbordet. Här kan nämnas några av godsakerna. Naturligtvis ett flertal sillar i olika inläggningar, lax i olika former och med goda såser, ägghalvor med tillbehör, renbog, syltor, skinka, leverpastej, kalvsylta, rostbiff för att nämna något av det kallskurna.

Efter detta kunde man fortsätta att proppa i sig av småvarmt i form av köttbullar, revbensspjäll, prinskorvar och en särskilt god Janssons. Hade man ytterligare plats i magen kunde man fylla på med Ris á la Malta, knäck, ostar, vindruvor, kaffe och för vissa också en passande avec.

Under ätandet blev det också plats för ett antal väl valda snapsvisor.

En eloge också till Mr Husman och dess personal som lyckats mycket väl att få julmaten att smaka förträffligt.

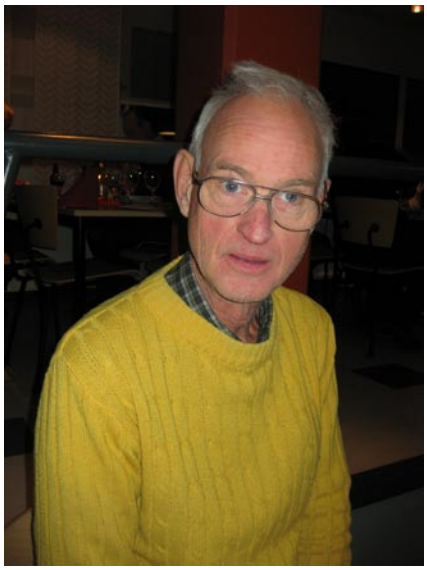
Så led den trevliga kvällen mot sitt slut. Men innan hemgång var det dags för utdelning av ett rykande färskt och (färg)-starkt nummer av Norrlandsartilleristen, årgång 71, med mängder av intressanta artiklar. Kommande julferie blir ett passande tillfälle att närmare ägna sig åt ett noggrant studium av vad respektive författare åstadkommit. Dagen till ära fick vår eminente chefredaktör Mikael Andersson tacksam hjälp vid utdelandet av tidningen av sina kamrater i JFA, Gro Olsen och Torbjörn Sköldkvist.

Därmed var den lyckade kvällen tillsammans med alla övriga kamrater till ända. För undertecknads del blev det en skön promenad till Frösön i den sena vinterkvällen. Nu ser vi fram mot nya spännande aktiviteter under 2010!

Frösön den 21 december 2009

För Norrlandsartilleristen

Rolf G Swedbergh

Barbara-talet 2009

Ärade Artillerister!

Kort inledning med berättelse om adventsgudstjänst i Frösö kyrka och kyrkoherdens okun-skap om Sankta Barbara dagen. Å andra sidan stödde han vår tradition till fullo efter att fått vetskap om detta.

Vi är nu åter samlade för att hedra och fira S:ta Barbara på hennes årsdag!

Barbara som tidigt lät sig kristnas dödades av sin egen hedniske far och detta skedde den 4 december år 306. Redan då förklarades hon av andra kristna som martyr. Någon gång på 8 - 900-talet blev hon officiellt förklarad som skyddshelgon av påven.

S:ta Barbara har fungerat som artilleristers skyddshelgon åtminstone sedan 1300talet.

Att just artilleristerna tog henne som skyddshelgon förklaras av att det i artilleriets barndom var i stort lika farligt för pjäsbesättningarna, som för de som befann sig i målområdet. För att minska riskerna åkallade franska artillerister på 1300talet S:ta Barbara före den farliga laddningen och så sent som under andra världskriget knäböjde artillerister i katolska länder före en stor artilleriduell.

Att S:ta Barbara fortfarande är aktiv och följer upp sina skyddslingars verksamhet kan jag berätta. Jag hade nämligen återigen en uppenbarelse för någon vecka sedan när hon talade till mig. Hon berättade att hon fortfarande sörjer den utveckling, som har skett här i Östersund. Hon tänkte ofta tillbaka till flydda tider då hon gärna besökte Jämtland och Grytan för lite livsnjutning.

Nu har hon engagerat sig i kampen för regementets mörsare. Hon menade att även om de i verkligheten aldrig åstadkommit något artillerimuller, så representerade ju dessa gamla museipjäser en särskild livskultur, som stod långt över den som nu höll på att flytta in i A4:s ärevördiga lokaler. Hon noterade med glädje att jag och många med mig åtminstone verbalt ställt upp till försvar för denna livskultur. Men hon förundrades dock över Subalternkårens inaktivitet. Hade denna organisation fylld av regementets berömda Framåtanda fallit i spillror och alldeles tappat handlingskraften. Kunde man inte försvara dessa mörsare på annat sätt än bara verbalt? Skulle man inte kunna rikta om dem, så att dessa antiartillerister flydde fältet p g a sin stora rädsla för kanoner? S:ta Barbara erinrade sig nämligen att dessa människor ett antal år tillbaka förfasat sig över att A4 ställt upp en kanon inom kasernområdets nordvästra hörn vid brandstationen och denna kanon var riktad just mot Mitthögskolan (nere vid Rådhusgatan) Uppenbarligen hade dessa akademiker liten kunskap om artilleriets ballistik, då elevationen snarast var inställt på ett mål ute på Storsjöflaket.

S:ta Barbara var i alla fall mäkta förgrymmad över de personer inom Mitthögskolan och Vasallen, som arbetade för att avlägsna de skönsjungande mörsarna. Hon hade därför hos påveämbetet gjort en framställan om att dessa uslingar skulle lysas i bann om deras hot skulle verkställas.

Alla vi Norrlandsartillerister har anledning känna oss hedrade av S:ta Barbaras särskilda uppmärksamhet av vår verksamhet.

I väntan på att vi åter på riktigt skall kunna fylla S:ta Barbaras njutningar ute på Grytan hedrar vi henne på det bästa sätt vi nu förmår.

SKJUT SANKTA BARBARA SALUT!!

Sten Bredberg

Sankta Barbara – artilleristernas skyddshelgon

Den 4 december firas av tradition Sankta Barbara, artilleristernas skyddshelgon, med salut, tal och festmåltid.

I föreliggande artikel skall jag berätta om ursprunget till detta firande, om varför och när Sankta Barbara blev artilleristernas skyddshelgon och när detta firande nådde Sverige. Först bör dock några ord sägas om själva Barbaralegenden och dess ursprung.

En märklig Sankta Barbara hållande ett torn utformat som ett kanonrör. Målad i slutet av 1400-talet eller början av 1500-talet av den florentinske målaren Botticelli, möjligtvis för stadens milis. Museo de Lucca

Älskat helgon med oklar bakgrund

Enligt den moderna forskningen är det något oklart huruvida Sankta Barbara överhuvudtaget funnits. Anledningen härtill är att hon inte finns nämnd i de allra tidigaste samlingarna av martyrberättelser, vilka är från 300-talet, trots att hon enligt legenden skulle ha levt antingen på 200-talet eller i början av 300-talet.

Enligt den moderna forskningen uppstod troligtvis legenden om Sankta Barbara någonstans i den grekisktalande delen av kristenheten någon gång under 600-talet. Därifrån spred den sig under de följande århundradena även till den latinsktalande kristenheten.

Det finns två huvudtraditioner angående legenden om Sankta Barbara. Den ena av dessa traditioner sammanställdes i slutet av 1500-talet av kyrkohistorikern, tillika kardinalen och prefekten för Vatikanbiblioteket, Cesare Baronio (1538-1607). Den andra traditionen sammanställdes i början av 1700-talet av orientalisten, kardinalen och prefekten för Vatikanbiblioteket, Giuseppe Assemanni (1687-1768).

.Det som skiljer de båda traditionerna åt, är tiden och platsen för Barbaras liv och martyrium. Enligt den av Cesare Baronio sammanställda traditionen föddes Barbara i Nicomedia i nuvarande Turkiet i början av 200-talet. Enligt den av Assemanni sammanställda traditionen däremot, levde hon i stället i Heliopolis i Egypten, i början av 300-talet. Bortsett från dessa uppgifter överensstämmer i stort legenderna.

Barbara, en vacker och intelligent flicka, dyrkades till gränsen av svartsjuka, av sin far, den rike hedniske mannen Dioscurus vilken lät spärra in henne i ett torn för att skydda henne från beundrarskarorna och för att i lugn och ro kunna leta fram en lämplig brudgum åt henne. Under tiden i tornet bestämde sig Barbara för att konvertera till Kristendomen. Enligt de av Cesare Baronio sammanställda legenderna hade hon i all hemlighet tagit kontakt med kyrkofadern Origines (185-254) vilken skickade henne diakonen Valentinus genom vilken hon fick undervisning i kristendom och slutligen mottog dopet. I samband härmed lät hon ta upp ett tredje fönster i sitt torn för att därmed hedra Treenigheten. När fadern återkom med den utsedda brudgummen och fick veta att hon konverterat blev han ytterst vred. Ännu vredare blev han då dottern ratade den utsedde brudgummen, med hänvisning till att denne var hedning. I sin vrede beslutade Dioscurus sig för att låta döda Barbara. Innan han lyckats sätta sin plan i verket ingrep dock Gud genom att låta en blixt öppna en spricka i tornväggen, så Barbara kunde fly. En herde observerade henne emellertid och rapporterade till fadern vilken genast tog upp jakten. Barbara tillfångatogs slutligen, och släpades inför den

romerske prefekten Marcianus som förgäves sökte förmå henne att avsvära sig den kristna tron och samtycka till det av fadern bestämda äktenskapet. Då vare sig övertalning eller ens tortyr hjälpte, halshöggs hon av sin far. Som straff lät Gud omedelbart en blixt döda honom. Barbaras martyrium och den gudomliga vedergällningen ägde rumt den 4 december – därav firandet av Sankta Barbara just den dagen.

Barbara blev snabbt ett mycket populärt helgon. Redan på 700-talet avbildades hon på en fresk i kyrkan Santa Maria Antiqua på Forum Romanum i Rom. Hon kom att anropas mot plötslig död, särskilt då död förorsakad av blixtnedslag. Dessutom blev hon under 1400-talet skyddshelgon för bergsmän och gruvarbetare samt räknades både till de Fjorton nödhjälparna och till de Fyra huvudjungfrurna (Sankta Barbara, Sankta Katarina av Alexandria, Sankta Dorotea och Sankta Margareta). Som kuriosa kan nämnas att mellan 1492 och 1495 målades världens största Barbaraframställning av Pinturicchio i Appartamento Borgia/Vatikanpalatset. På denna monumentala fresk är samtliga figurer i naturlig storlek.

Från radikalpacifism till krigarreligion

Men när blev Sankta Barbara då artilleristernas speciella skyddshelgon? För att kunna besvara den frågan måste man se lite närmare både på kristendomens förhållande till kriget och det militära, samt på artilleriets ställning, socialt och militärt.

Under de första århundradena var Kristendomen radikalpacifistisk och tog avstånd från all form av krigföring. I och med att Kristendomen i slutet av 300-talet blev statsreligion i Romarriket, och i än högre grad i takt med germanernas kristnande, började gradvis synen på kriget att förändras. Rättfärdiga krig – försvarskrig – blev legitima och krigare i kyrkans tjänst började ses som milites Christi – Kristi krigare. I och med att påvedömet i slutet av 1000-talet drog i gång korstågsrörelsen med syftet att befria det heliga landet från de seldsjukiska turkarna blev krig i påvedömets tjänst till heliga krig. Längre fram kom påvarna dessutom att hålla sig med egen armé, och föra omfattande krig mot feodaladeln i Kyrkostaten. Från och med tidigt 1400-tal och fram till Kyrkostatens fall 1870 var Kyrkans generalkapten en av de högsta dignitärerna vid det påvliga hovet, så och kommendanten för Castel Sant Angelo, Roms och Kyrkostatens starkaste fästning.

Satans anhängare eller ridderskapets jämlikar

Den klassiske kristne krigaren var den beridne riddaren – kavalleristen. Från början av 1300-talet fick han emellertid konkurrens av artilleristen.

En svartkrutsliknande blandning var känd i Kina och Indien redan före vår tidräknings början. Där användes den emellertid framför allt för fyrverkerier. Under 1200-talet lärde västeuropéerna känna krutet. Till att börja med användes det även här, precis som i Kina och Indien, för fyrverkerier, men åtminstone från början av 1300-talet kom det även att användes som drivmedel i eldrör, dvs. kanoner. Vid belägringen av Terni 1340 exempelvis, hade de påvliga trupperna medfört såkallade bombarder.

Under de följande århundradena spred sig användningen av krut och kanoner över Europa; artilleriets segertåg hade börjat. Som tidsålderns absolut främsta artilleri räknades det franska, hästanspända fältartilleriet, berömt och fruktat efter sina insatser i det italienska fälttåget 1494/95.

Samtidens syn på vapenslaget i fråga var emellertid ytterst kluven. På grund av sin tekniska yrkesskicklighet sågs artilleristerna av många mer som vetenskapsmän än som soldater. Dessutom närmade sig byssemästarna hantverkarna då de själva anställde och prövade sina lärjungar och gesäller.

Byssemästastarnas självmedvetenhet och sociala pondus framgår med all tydlighet av byssemästaren Martin

Sankta Barbara flankerad av kanon. Titelblad till Capitoli et ordini della Compagnia di Santa Barbara de bombardieri di Castello Sant'Angelo di Roma. Roma 1649

Mercz (död 1501) gravhäll i Martinskirche i Amberg där han avbildas stående på en kanon och flankerad av två vapensköldar, även de återgeende kanoner . Yrkeskårens närmande till det lärda ståendet framgår dessutom av hans praktfulla kappa.

Genom sin makt över naturkrafterna och förmåga att använda dem för att sprida död och förintelse sågs artilleristerna dock av många som förbundna med onda makter. Kanonens och krutets föregivne uppfinnare, munken Bertold Schwartz, ansågs ha fått hjälp med sin uppfinning av Djävulen själv. De tyska landsknektarna såg artilleristerna som svartkonstnärer, allierade med Djävulen och i sina Bordsamtal hävdade Martin Luther att artilleriet var Djävulens och helvetets eget verk.

I andra kretsar fruktade man att artilleriet skulle tillintetgöra alla ridderliga dygder. Den italienske poeten Lodovico Ariosto (1474-1533) skrev i sin 1516 publicerade L'Orlando furioso att dessa mordmaskiner skulle komma att förstöra rytteriets dygder. Följaktligen borde de omgående förstöras. På en anonym teckning från 1460-70-talet slutligen, ingående i Codex germanicus 734 visas hur en med eldhandvapen beriden krigare jagar en riddare på flykten.

Bland härskarna däremot, rådde en ytterst positiv syn på artilleriet, något som självfallet hade sin orsak i den militära nytta man hoppades kunna ha av vapenslaget ifråga. Detta i sin tur ledde till att man inte bara sökte förbättra artilleristernas utbildning genom speciella artilleriskolor, utan även höja deras sociala ställning och ge det samma aura av ridderligt adelsvapen som av tradition vidlåtit rytteriet.

Som exempel kan nämnas Alfonso d'Este, (1476-

1534) hertig av Ferrara och påvens generalkapten. *(Se bild s.15)* Förutom att han hade den italienska halvöns främsta artilleri, som han själv ledde och där han själv var med och gjöt kanonerna, såg han artilleriet just som ett ädelt vapenslag, ett ridderligt adelsvapen jämställt med rytteriet, något som med all tydlighet framgår av två samtida porträtt, det ena målat av Dossi Dossi, det andra av Titian. På det första porträttet avbildas Alfonso i påvlig generalkaptenuniform och hållande sin ena hand på en kanon, medan han i den andra handen håller en ryttarhammare. På det andra porträttet avbildas han i hovdräkt. Även här håller han den ena handen – en elegant välmanikyrerad med ring – på en kanon, medan han stöder den andra handen på en värja. Alfonsos höga syn på artilleriet framgår även av att han som impresa, dvs. personlig symbol eller bildskrift, valde just kanonkulan kopplad till texten A lieu et temps som han lät symbolisera dold kraft lösgjord i rätt tid., en egenskap samtiden, inte minst kejsaren Karl V, ansåg utmärka Alfonso.

Från familjen d'Estes Ferrara finns även en av de första avbildningarna av Santa Barbara som artilleristernas skyddshelgon. I mitten av 1500-talet målade nämligen Giuseppe Mazzuoli (1536-1586) il Bastarolo, kallad, en Barbara med kanon för kyrkan Santa Maria della Rosa i Ferrara. Möjligtvis var tavlan målad för ett brödraskap. Men vad var då ett brödraskap?

Brödraskapet - en medeltida socialförsäkring under heligt beskydd

Från åtminstone 1000-talet blev det vanligt att olika yrkeskategorier slöt sig samman i speciella korporationer vilka stod under beskydd av särskilda helgon. Brödraskapen gav sina medlemmar status och social trygghet. Man stöttade varandra i ekonomiska trängmål, besökte varandra på sjukhus och i fängelse. Dessutom garanterade man medlemmarna en värdig begravning samt själamässor på dödsdagen. Därtill drog man försorg om efterlevande.

Till detta kom diverse festliga sammankomster, inte minst då på skyddshelgonets speciella högtidsdag. Som regel höll sig brödraskapen med särskilda möteslokaler – gillestugor – och ett kapell i lämplig kyrka där de religiösa högtiderna firades och själamässorna för avlida medlemmar förrättades.

Även om brödraskapen, som ovan framkommit, existerat sedan 1000-talet, ökade deras betydelse än mer från och med mitten av 1500-talet, dvs. från och med den så kallade motreformationen. Under denna epok sökte nämligen kyrkoledningen öka det religiösa engagemanget och den kyrkliga troheten bland lekmännen. Brödraskapen blev därmed ett centralt redskap i kampen för att öka troheten för den katolska kyrkans ledning bland lekmännen.

Barbarabrödraskapen – ett sätt att höja artilleristernas sociala ställning

Som redan framgått var det sena 1400-talet och tidiga 1500-talet en turbulent tid för artilleriet där det å ena sidan betraktades som Satans egen skapelse, å andra sidan som ett ädelt vapenslag jämställt med rytteriet och besläktat med vetenskap och hantverk. Det var i denna historiska kontext som Sankta Barbara blev artilleristernas skyddshelgon och de första Barbarabrödraskapen för artillerister uppstod. Att förse artilleristerna med ett eget skyddshelgon var troligtvis ett led i arbetet med att höja deras sociala ställning och få dem att känna sig accepterade i samhället. Något som inte minst var av betydelse i en tid då artilleristernas insatser behövdes i kampen mot protestanter och turkar.

Åtminstone från början av 1500-talet, möjligtvis redan från andra hälften av 1400-talet, finns belagt att artillerister slöt sig samman under Sankta Barbaras beskydd i denna typ av sammanslutningar

De äldsta beläggen för artilleribrödraskap dedicerade till Sankta Barbara härrör från Spanien, Frankrike och den Italienska halvöns olika stater.

Av de instruktioner kejsaren Karl V (1500-1558) utfärdade för de av sig själv grundade artilleriskolorna i Burgos (Spanien) och på Sicilien framgår inte bara att artilleristerna, när kanonkulan fördes in i kanonröret skulle göra korstecknet och anropa Sankta Barbara om hjälp, utan dessutom att den som underlät att göra detta skulle skänka två libre vax till Sankta Barbaras brödraskap. Dessa föreskrifter upprepades några decennier senare i Pratica Manuale dell'Artigliere, skriven av Luigi Colliandro, ingenjör hos spanske kungen, Filip II och publicerad 1592. Där nämns även att man vid eldgivningen skulle åkalla Sankta Barbara.

Till de spanska beläggen för Barbarabrödraskap hör även det artilleribrödraskap med tillhörande kapell som den spanske vicekungen 1583 grundade i Neapel för de artillerister som bevakade Castel Nuovo. Samma år skänkte dessutom artilleristerna en altartavla, föreställande Sankta Barbara till sitt kapell. Denna tavla fanns kvar till mitten av 1700-talet då den byttes ut mot en tavla målad av Marco Cardisco 1518/1519 och föreställande Konungarnas Tillbedjan. Som kuriosa kan nämnas att de tre konungarna är porträtt av tre neapolitanska kungar; Karl V, Ferrante och Alfonso V. Om och i så fall vilken relevans dessa kungar hade för Barbarafromheten bland artilleristerna är svårt att avgöra. Om Karl V vet man, som tidigare nämnts, att han i egenskap av kejsare, i Burges och på Sicilien grundat artilleriskolor till vilka Barbarabrödraskap varit knutna och där Barbarafromheten starkt lyfts fram i de av honom själv utfärdade instruktionerna. Om Ferrante och hans son Alfonso däremot, vet man endast att de hade så kallade bombarder på Castel Nuovo. Inga bevarade handlingar kopplar dem dock till artilleristisk Barbarafromhet.

Bland de övriga staterna på den italienska halvön var det Venedig som hade det äldsta belagda artilleribrödraskapet Scuola de Bombardieri di Venezia. För detta brödraskaps kapell, beläget i kyrkan Santa Maria di Formosa, målade

Palatskapellet i Castell Nuovo i Neapel vilket 1583 dedicerades till Sankta Barbara. Foto: Kari Lawe

Palma Vecchio (1480-1528) alldeles i början av 1500-talet. en Barbara med kanon som attribut. Möjligtvis fanns även ett lika gammalt, eller möjligtvis till och med något äldre Barbarabrödraskap i Florens. 1529 nämns nämligen Sankta Barbara som artilleristernas skyddshelgon i en instruktion för stadens milis. För dessa artillerister var det möjligtvis som den florentinske målaren Botticelli (1444-1510) någon gång i slutet av 1400-talet eller alldeles i början av 1500-talet målade en märklig Barbara hållande ett torn som utformats som ett kanonrör. Några decennier senare målade Giovanni Battista Moroni (1520-1578) en Sankta Barbara, hållande foten på en kanon för artilleristernas brödraskap i Chiesa del Carmini i Bergamo. 1636 slutligen, grundades i Ferrara en påvlig artilleriskola med vidhängande Barbarabrödraskap, Scuola di Santa Barbara de'Bombardieri a Ferrara. Enligt föreskrift av kardinal Ferdinando d'Adda från 1697 fick artilleristerna endast skriva in sig i detta brödraskapet på Sankta Barbaras dag.

Det Barbarabrödraskap som fick störst betydelse för framtiden var emellertid La Compagna di Santa Barbara de Bombardieri di Castell Sant'Angelo som 1594 grundades av kardinal Pietro Aldobrandini, castellano, dvs. kommendant, för Castel Sant'Angelo – Kyrkostatens starkaste fästning - och brorson till den då regerande påven, Clemens VIII, till förmån för artilleristerna i Castell Sant'Angelo. Samtidigt instiftade han även ett kapell för brödraskapet i Santa Maria in Traspontina, en kyrka belägen alldeles i närheten av Castell Sant'Angelo. De nödvändiga ekonomiska medlen för kapellets instiftande hade han samlat in bland borgens artillerister.

Med tanke på brödraskapets och kapellets framtida betydelse kan det kanske vara av intresse att se lite närmare på brödraskapets och kapellets funktion och historia.

Kapellet, beläget som första kapell, omedelbart till höger om kyrkans huvudingång, inreddes och utsmyckades under de följande decennierna. 1597 målade Giuseppe Cesari, "Il cavalier d'Arpino" kallad, en altarmålning för kapellet föreställande Sankta Barbara flankerad av en kanon. Mellan 1610 och 1620 smyckade Cesare Rosetti kapellets väggar med motiv ur Barbaralegenden. Vid samma tid försågs det marmorskrank som skiljer kapellet från själva kyrkorummet med diverse artilleriattribut såsom kanoner och kanonkulor, samt en avbildning av Sankt Mikael stoppande svärdet i skidan. Denna bild anknyter till den medeltida legend som givit Castell Sant 'Angelo – Änglaborgen – dess namn. I slutet av 500-talet hade Gud sänt pest över Rom för att straffa innevånarna för deras synder. För att blidka Gud ställde påven Gregorius den Store sig i täten för en procession av botgörare. När man nådde kejsar Hadrianus mausoleum, vilket redan då var förvandlat till en borg, såg botgörarna högst upp på mausoleet ärkeängeln Mikael som stack sitt svärd i skidan. Gud hade accepterat botgörningen och drog därför tillbaka pesten. Efter denna händelse bytte Hadrianus mausoleum namn till Castell Sant'Angelo.

Angående artilleristerna och deras åligganden i borgen och vid påvehovet samt angående deras skyldigheter och rättigheter i brödraskapet, kan man göra sig en god bild utifrån bevarade instruktionsböcker såsom Breve Compendio dell'istruzione de'Bombardieri di Castell Sant'Angelo, skriven av Manilio Orlandi och tryckt i Rom 1598, samt Capitoli et ordini della Compagnia di Santa Barbara de Bombardieri di Castell Sant'Angelo, tryckt i Rom 1649. *(Se bild s.6)*

Artilleristerna i Castell Sant'Angelo hade många uppgifter. Först och främst skulle de sköta försvaret av borgen. Därtill var det brödraskapets uppgift att ombesörja de storslagna fyrverkerier – le Girandole – som under karnevalen avfyrades från Castell'Sant Angelo, samt att stå för all ceremoniell salutgivning i samband med olika bemärkelsedagar vid påvehovet.

Även gentemot brödraskapet hade artilleristerna många åligganden. Varje söndag hade man möte i kapellet. Vid dessa möten var det obligatoriskt för alla utom de som hade tjänstgöring i borgen, att närvara. Uteblev någon utan giltigt skäl, straffades vederbörande med böter. Var sjätte vecka hade man stormöte. Förutom vid dessa möten var det även obligatoriskt att infinna sig vid söndagens mässa, vid en annan medlems begravning och på den själamässa som ägde rum på årsdagen av frånfället.

Med särskild högtidlighet firades självfallet Barbaradagen. Firandet började redan på kvällen dagen innan Sankta Barbara, då man gick i procession till kapellet där det sedan hölls en vesper. På själva Barbaradagen firades mässa i kapellet. Dessutom kontrollerades brödraskapets skåp med dyrbarheter, samt tillkännagavs vilka två dödsdömda man önskade benåda. Att benåda två dödsdömda var ett privilegium som brödraskapet erhållit av kardinal Pietro Aldobrandinis farbror, påven Clemens VIII. Därtill förrättades val av brödraskapets olika tjänstemän.

Högst ställning bland dessa tjänstemän hade Guvernören. Till hans uppgifter hörde att hålla uppsikt över kapellet. Exempelvis då att se till att där alltid brann ljus samt att altartavlan var övertäckt under veckodagarna. Dessutom ansvarade han för att kapellet var särskilt festligt utsmyckat i samband med firandet av Barbaradagen, samt för att hos den påvlige tjänstemannen, hämta förteckningen över de avlater vilka påven beviljats brödraskapet och som skulle fördelas under speciella dagar under året.. En annan central tjänsteman var Kassören (il Depositario). Till denne broders uppgifter hörde bl.a. att lämna ut pengar till de artillerister som å tjänstens vägnar var tvungna att lämna Rom. Ytterligare andra tjänstemän, il Visitatore dell'inferme och il Visitarore delle carcere, ansvarade för att bröder som hamnat på sjukhus eller i fängelse fick besök.

1796 övergick kapellet på det påvliga artilleriet som även efter Kyrkostatens fall 1870 fortsatte att där högtidlighålla Barbaradagen. Först 1928 övergick kapellet på det italienska artilleriet och på marinen som från och med då, varje år, i kapellet högtidlighållit Barbaradagen.

Pius XII:s välsignelse

Genom en skrivelse daterad på Sankta Barbaras dag 1951 slutligen, proklamerade påven Pius XII högtidligt Sankta Barbara som alla artilleristers, ingenjörers, flottisters och brandmäns skyddshelgon.

Barbarafirandet i modern tid

Som ovan framkommit har Barbarafirandet i Santa Maria di Traspontina pågått kontinuerligt sedan slutet av 1500-talet. Samma sak gäller även i den övriga katolska världen. I den protestantiska världen däremot, blev Barbarafirandet inte populärt bland artilleristerna förrän under 1800-talet. I synnerhet blev hon föremål för firande i Sachsen och vid artilleriskolan i Berlin. Från Tyskland spred sig Barbarafirandet bl.a. till Norge. Där lär det ha varit som svenska artillerister, under decennierna närmast före Andra Världskriget först kom i kontakt med Sankta Barbara som artilleristernas speciella skyddshelgon.

Barbarafirandet i Sverige

Under den katolska tiden blev Sankta Barbara ett populärt helgon både i Sverige och i den övriga Norden I Sverige finns Sankta Barbara för första gången omnämnd i Vallentunadiariet från 1198. Från de följande århundradena finns hennes legender; både de som hävdade att hon levde och dog i Nicomedien under 200-talet, och de som i stället hävdade att hon levde i Egypten i början av 300-talet, bevarad både på fornsvenska på latin och på isländska.

Under senmedeltiden ökade märkbart Sankta Barbaras popularitet i Norden. Under 1300-talet kom de första avbildningarna av henne. Inte minst blev hon vanlig på sigill, speciellt då på sigillgill tillhörande präster i bergshanteringsbygd, samt på kalkmålningar i kyrkorna. Bara i Uppland har man räknat till ett nittiotal Barbaraframställningar Som kuriosa kan

nämnas att Sveriges, troligtvis världens, nordligaste Barbaraframställning finns i Gammelstads kyrka i Luleå.

Någon gång under 1300/1400-talen blev hon dessutom bergsmännens skyddshelgon. Vid samma tid började hon även nämnas som förebedjerska i avlatsbrev; fester till hennes ära instiftades, så och altaren.

Från mitten av 1400-talet finns dessutom Barbaragillen belagda i både Stockholm, Nyköping, Åbo och Halmstad. Dock figurerar inte några artillerister bland medlemmarna där i stället hantverkare och bergsmän dominerade. Av allt att döma var följaktligen aldrig Sankta Barbara, under den katolska tiden, de nordiska artilleristernas skyddshelgon. En anledning till detta kan ha varit att Sankta Barbara- kulten bland artilleristerna var länkad till militära, sociopolitiska och religiösa förändringar som fick genomslag på kontinenten först vid ungefär samma tid, som den lutherska reformationen genomfördes i Norden och därmed även i Sverige. Några nya helgonkulter kom följaktligen inte att införas.. En stor del av de helgondagar som fanns före reformationen, däribland Barbaradagen den 4 december, blev dock kvar även under de följande århundradena. Anledningen var inte minst att de var centrala hållpunkter inom både bonde- och handelsåret. Sin betydelse förlorade de i stället först i samband med de sociala och religiösa förändringarna under 1800-talet.

Första gången som ett Barbarafirande finns belagt hos svenska artillerister är 1939 då för första gången A4 firade Barbaradagen. Under de följande decennierna togs firandet upp av flera av Sveriges artilleriregementen samt inom Svenska Klubben i Ekenäs, Finland (Gillesartilleristerna i Nylands Brigad.). Vid A8 och A3 tog sig firandet dessutom ordensuttryck.

Källor och litteratur

Almgren,G., "Sankta Barbara – ett skyddshelgon för Bergsfolket." Del I Bergsbladet. Internt organ för Svenska Bergsmannaföreningen. Julbladet 2005, s 1-4

Almgren, G., "Sankta Barbara. Bergsfolkets skyddshelgon." Del II- Bergsbladet. Internt organ för Svenska Bergsmannaföreningen. Julbladet 2006, s 67-70

Andersson, M., Sankta Barbarafirandet vid A4. Artilleritidskrift 116:4(1987), s 116

Colonna,F., Notizie storiche di Castel Nuovo. Napoli 1892

De Brun, F., "Anteckningar rörande medeltida gillen i Stockholm." Samfundets Sankt Eriks Årsbok 1917, s 34-75.

De Oliver-Copons,D.A., Santa Barbara. Noticias historicas. Madrid 1887

Filangieri di Candida,R., "Le artiglierie di Castel Nuovo nei secoli XVI e XVII." Estratto del Archivio Storico per le Provincie Napoletane. s 3-26

Fiorentino, O., Santa Barbara. Leggende, culto, iconografia. Ministero della difesa Marina 1960

Fiorentino, O., "Persistenze iconografiche e continuitá di messagio religioso in due dipinti del Bastarolo e del Bononi." Cultura figurative ferrarese tra XV e XVI secolo. Ferrara 1981, ss 281-320

Gigli,L., Rione XIV Borgo. In: Guide rionali di Roma. Bd. I Roma 1990

Harrison,D., Gud vill det. Nordiska korsfarare under medeltiden. Stockholm 2005

Hedberg, J., Kungliga artilleriet. Medeltid och äldre Vasatid. Östersund 1975

Heilfurth,G., "S:t Barbara als Berufspatronin des Bergbauer. Ein Streifzug durch ihren mitteleuropäischen Verchvungsberich." Zeitschrift für Volkskunde 53(1956/57), ss 1-64

Hellberg,S. Norberg,R. Odenius,O., "Den heliga Barbara i svensk kult och konst under medeltiden. Några iakttagelser rörande ett skyddshelgon för bergsmän." Med hammare och fackla. 25(1967), s 83-191.

Hoyer., Geschichte der Krigskunst. Bd. 1:2 Göttingen 1797.

Künstle,K., Ikonographie der Christlichen Kunst. Ikonographie der Heiligen.. Bd. 2. Freiburg im Breisgau 1926

Lindén, E., "Sankta Barbara." Artilleritidskrift 114:3(1985), s 123-123

Lindberg, G., "Sankta Barbara. Ett helgon i tiden...." Boden Artilleristen 2(1998), s 14-19

Marchesi,T., Santa Barbara. Protettrice dei cannonieri. Torino 1895

Mossén, U., "Sankta Barbara." Artilleritidskrift 108:2 (1979), s 55-62

Peine,S., St.Barbara. Die Schutssheilige der Bergleute und der Artillerie, und ihre Darstellung in der Kunst. Freiberg 1896

Pederby, b:, "Sankta Barbara – artilleristernas skyddshelgon." Artilleritidskrift 116:4(1987), s 164-167

Poter, B., Handwörterbuch der gesammten Militärwissen. Leipzig 1877

Piazza,C.B:, Emerologio sagro di Roma cristiana e gentile. Vol. 2. Roma 1690

Spahn, A., Palma Vecchio. Leipzig 1932

Taylor,F.L., The art of war in Italy. London 1921

Terpestra,N (Ed.)., The Politics of Ritual Kinship. Confraternities and Social Order in Early Modern Italy. Cambridge University Press 2000.

Wind,E., Pagan Mysteries in the Renaissance. New York 1968

"Barbara." Handwörterbuch der Gesamten Militärwissenshaften. Bf.1. Bielfeld & Leipzig 1877, s 389

"Saint Barbe." Butlers lives of the Saints. Vol.IV. Maryland 1956, s 487-489

"Barbara." Enciclopedia Universal ilustrada Europeo-Americana. T.VII. Madrid-Barcelona 1953, s 649-650

"Sankta Barbara. Artilleriets skyddshelgons dag den 4 december." Norrlandsartilleristen 1(1939), s 20

"Bombardiere." Enciclopedia Italiana 7:1 Roma 1930, s 369-370

Bendzpris 2010

Enligt planen för kamratföreningen skulle årets Bendzpris genomförts i maj månad. Men, då det sammanföll med alla förberedelser kring invigningen av Teknikland, sköts det hela upp till hösten.

Mikael Lundh som var fjolårets segrare hade påbörjat planeringen och var nu redo att ta tag i uppgiften. Traditions enligt hölls tävlingen i anslutning till Multi Challenge hallen.

Totalt blev vi 14 stycken som i år gjorde upp om denna ärofulla tävling.

Tävlingsmomenten var i år:

1. Handgranats kastning
2. Kunskapsfrågor om A4 historia
3. Precisions skjutning med paintboll gevär
4. Gokarts körning på snabbaste varv tid

Efter tävlingen genomfördes en avslutande middag där det samtidigt förrättades prisutdelning.

Årets segrare blev Jonny Granberg (blir 2011 års tävlingsledare) tätt följd av 2an Maria Haglund och 3an Lars-Göran Jönsson.

Nedan: Vinnar emottager priset av Leif Haglund

Finska kriget år 1808-09 som påverkade vår svenska historia.

Ett föredrag som framfördes av Mikael Andersson som handlade om kriget åren 1808-1809 mellan Sverige och Ryssland.

Föredraget hölls den 22 april kl 18.30 ute vid Optand Teknikland (Milmus Z).

Det var ca 25 personer som valde att avnjuta Mikaels framförande om kriget som påverkat Sveriges historia.

Här fick vi som närvarande en fulländad beskrivning av upptakten till kriget till det att själva kriget på finsk sidan påbörjades och hur upplösningen på Svensk sida kom till stånd.

Att detta krig sedan bidragit till att stor Sverige föll och att vi på så sätt också klarade oss från 2a världskrigets inblandning på slagfälten i väst har sin upprinnelse från året 1809.

Mikael tackades av närvarande med en varm applåd då föredraget var avklarat.

Sedan tog Sten Bredberg vid och visade upp milmus Z och dess lokaler.

Leif Haglund
Ordf. VU

Ryttarhärbret

Vid städdagen 2009 upptäckte jag att Ryttarhärbrets bottenstockar var mycket dåliga. Jamtlis antikvarie hade vid ett tidigare möte rekommenderat att skall ni göra något åt byggnaderna, kontakta KULTURARVET. Under hösten kontaktade jag KULTURARVET och de rekommenderade Bragators timmermän. Bragators arbetsledare och jag träffades vid Ryttarhärbret där jag precenterade mina önskemål dessutom jag önskade en prisuppgift samt att det skulle vara klart till städdagen 2010. Det hela kom att kosta 20 000 kr. Den 18 maj 2010 var en mycket regnig dag. , men det hindrade inte Bragators timmermän att vara ute och timra stockarna till Ryttarhärbret.

Nu står Ryttarhärbret på färska stockar som efter det att de torkat skall oljas in.

Arne Berglund
Stugfogde

Ett år till i militär-kulturhistoriens tjänst

För Jämtlands Fältartilleri och dess medlemmar har det gångna året till varit lugnare än det föregående, men det började kärvt och tvärt i jul-nyårshelgen med flyttning av materiel från Frösön till Optand - ett stort tack till Bo Olsson och Christer Borgsten m.fl. för det stöd som då gavs, men det var inte lätt när lastbilar vägrade starta p.g.a. den starka kylan.

Materielen kom i varje fall över till Optand och finns nu till stor del i kalldelen i "Garnisonen", för delar av densamma en inte helt lyckad lösning - uniformer som används mår inte alls bra när det är kallt. Hur det skall bli på sikt återstår att se, men vi hoppas på det bästa och på möjligheten att bygga upp något som kan fungera och permanentas, det underlättar så mycket.

Årets aktiviteter har både varit årligen återkommande som av tillfällig natur. Uppsala har bevistats vid två tillfällen, med rekord i antalet avskjutna skott i vid maj-promotionen. Den skjutningen och även vinterpromotionen, blev annars en rejäl prövning. Vi har nödgats byta ammunition från den traditionella 7,5 cm salutskott m/1900 till en "ny" 57 mm salutskott (samma som flottan) med laddadapter för att få dem att passa i eldröret. Det visar sig att det inte alls fungerar när man skjuter i den omfattning som JFA gör i Uppsala. Pjäserna bäckar igen med stor risk för eldavbrott, ja det inträffade några gånger vid maj-skjutningen och riskerar hela promoveringsskjutningen, med nöd och näppe klarade vi oss från allvarligare incidenter. Hur vi skall komma ur detta dilemma återstår att se, men det bästa är ju att använda "rätt" ammunition och det är nu vår klara målsättning.

Invigningen av Teknikland på Optand den 5 juni blev en positiv sak för JFA. Dels sköt vi "förstås" invigningssaluten, men vi hade även grupperat vårt rundtält m/1765 vid en "liten" Talldunge och fick möjlighet att språka samman med många besökare. Några medlemmar har även under sommaren varit husvärdar i "Garnisonen", vi hoppas fler kan ta tillfället i akt nästa sommar. Av olika skäl kom 02:an och även "Stoltheten" att under sommaren stå inställda i det är mobiliseringsförrådsmuséet, kanske inte i alla stycken lyckat, men det har också väckt en fundering om att pjäserna skall kunna vara mer tillgängliga för besökarna - det uppskattades stort vid de tillfällen som gavs under sommaren. De är ju de enda pjäserna som man s.a.s. kan känna på "på riktigt", eftersom de inte är förstörda med igensvetsningar. Hur det skall lösas blir en fråga inför förberedelserna för sommaren 2011.

Under året har föreningen vidare genomfört "Soldatliv på Jamtli" vid två tillfällen, dels under vintern då vi gästades av en förening som återskapar Svenska frivilligkåren i Finland och det blev något att minnas, med fantastiska bilder och nattliga patrullräder på Jamtli-området. Sommaren bjöd på en stor publik och många glada tillrop, miljön i anslutning till Per-Albin torpet och året 1942 passar verkligen bra ihop för denna typ av evenemang och våra "gäster" vill gärna komma tillbaka.

Hösten bjöd även den på två annorlunda aktiviteter, ett besök i Norge, då Hegra festning firade sin 100 års-dag. Det uppskattade mycket att vi kom över och vi hade ju både materiel och uniform från rätt år. Minns att Hegra (Ingstadkleiven fort) började uppföras efter unionsupplösningen 1905 mot ett befarat svenskt infall.

Det andra var deltagande på Jamtli-dagen, då vi grupperade "Stoltheten" vid Daggtorpet, som ju flyttats från I 5 till Jamtli och området vid Lillhärdalsgården. Tyvärr var väl placeringen "där nere" inte så lyckad ur en publik synvinkel, besökarna fick inte en naturlig och nödvändig cirkulation på området, men de föreningen träffade fick mycken information och ett trivsamt utbyte.

Att salutera på hemmaplan inträffar inte så ofta, men i år var det dags för årshögtid vid Mittuniverstitet, genomför vartannat år (!) och den var i år förlagd till Östersund och Folkets hus. Skjutningen genomfördes med 7,5 cm kanon m/02.

Några medlemmar har vidare varit på resa i samverkan med andra föreningar, det som skulle bli ett återskapande av slaget vid Zaragoza 1710 i Spanien blev istället ett besök i Teotoburger-skogen i Tyskland, där det berömda slaget stod år 9 e.Kr. (Tacka en viss vulkan för det...) Besök har även gjorts i Norge och även runtom i Sverige. Runt 20 november återskapades så, traditionsenligt men med 310-års jubileum, slaget vid Narva 2010 i tidstroget snöväder.

Vad väntar nästa år? Promoveringsskjutningar i Uppsala i januari och maj är en självklarhet och vi kan nog vänta oss "Soldatliv på Jamtli". Arbetet med den karolinska tidsepoken kommer förhoppningsvis också att ta några steg framåt, planerna för markeringsåren 2018-2019 pågår, med evenemang i Duved i augusti och marsch över fjället i uniform i januari om planerna kan hållas, det internationella intresset finns.

Mikael Andersson
Sekr. JFA

Uppsala, c:a kl.7 den 22/1-2010,
Foto: Thor Øvrelid, GH-nation

Takunderhåll av KFNA:s byggnader i Talldungen.

I vintras beställde jag av ”Kulturarvet” takunderhåll på KFNA:s byggnader i talldungen. ”Kulturarvet är en firma som byggnadsantikvarien på Jamtli rekommenderat. Taken skulle tjäras och vindskivorna målas.

Våren dröjde men den 22 april var det dags för skrapning och tvätt av vindskivor, tvätt/såpskurning av tak, mossa mm måste tas bort ordentligt.

Arne Berglund

Ovan: Tvätt av taket.
Nedan: TJärstrykning

www.teknikland.se

En översiktsbild av museiområdet. Längst till vänster (endast halva taket syns) mobiliseringsförrådsmuseet och närmast till höger Garnisonen. Där vägen svänger kraftigt Kronan och hitom Garaget. Bortom vägen Flyg- och lottamuseet. Foto: Tekniklands vänner.

Liv och rörelse överallt inom museiområdet. Foto: Kjell Persson

Några av huvudpersonerna vid invigningen. Foto: Mikael Calmhede

Ovan: Delar av JFA:s salutavdelning vid invigningen, Gro Olsen och Torbjörn Sköldqvist. Foto: Christer Bång, Aspås

Nedan: Invigningsvimmel, Mikael Tornving talar. Foto: osdphoto.se

Artillerist Stefan Wölker; JFA, Järpen vid invigningen. Artoffuniform m/ca1710. Foto: C Red

Artillerist Gro Olsen, v.ordf. JFA och den 3-pundiga partikanon m/1773 "Stoltheten" under elgivning vid Sankta Barbara 2009-12-04, oh, så det small!
Foto: Ulrika Andersson, Länstidningen

Sankta Barbara

Till vänster:
Ah, den härliga julmaten!

Nedan:
Nå, vad står det i tidningen i år då?

A4 Skf: Vi hyrde in den ”civila” armen (JRA) som prisutdelare under NsM-tävlingarna!

Ovan: Uppdukat för Bendz-middag 2010
Foto: Leif Haglund

Sankta Barbara...

Alfonso d’Este avbildad i påvlig generalkaptenuniform med ena handen vilande på en kanon medan han i den andra handen håller en ryttarhammare. . Samtida porträtt av Dosso Dossi. Galleria Estense, Modena

Ålandsresan:

Ovan det imposanta Post- och tullhuset från 1828 i Eckerö, en tsarrysk markering.

Till vänsster:
Kastellholms slott

När KfNa besökte SAV på Frösön

Vintern 2009-2010 blev en kall vinter. Under flera månader uppehölls sig temperaturen kring -28 grader och ibland sjönk den ner mot -35grader. Så när det så var dags att besöka SAV ute på Frösön den 3 mars och temperaturen var kring – 27, så antog jag att många skulle svika och ej vilja delta. Men så blev det inte.

På parkeringen vid Murklan (fd F4 matsal) den aktuella dagen hade 25 stycken hugade medlemmar vågat sig ut för att trotsa kylan.

Men är man artillerist så har man ju vanan att bemästra kyla, då miljöträningen på Grytans skjutfält och då särskilt på oplats E1 under vinterdagarna gett oss prövningar på sådana temperaturer.

Peter Mosten tog emot oss (ägare och grundare till SAV) i en förstuga till själva bryggeriet alldeles innanför lastbryggan på den gamla matsalen F4. Peter inledde med att ge oss en historisk tillbaka blick på hur företaget startades och med alla de turer som Peter mött inför grundandet av sitt livsverk.

Åhörarna lyssnade spänt på Peters berättelse som fördes med stor inlevelse. Vi var nog många som där och då kunde respektera och beundra Peters starka engagemang till att lyckas med sina ansträngningar att skapa sitt företag. När bakgrunden var redovisad, påbörjades en rundvandring inom fabriken där vi steg för steg fick förklarat för oss HUR det går till att tillverka vinet. Allt från insamlandet av sav från speciellt utvalda björkar till dess att saven fått mognat och skummats inne på fabriken och avslutningsvis förädlats och tappats upp på flaskor. En av de första flaskorna som tillverkades ute på Frösön gavs till hovet och kungen som gåva. Kungen är ju hertig av Jämtland så det bör ju uppmärksammas att provinsen framställt ett lokalt vin på bästa sätt.

Efter att genomgången på SAV var klar och avtackning skett till Peter Mosten, så samlades alla närvarande på restaurang Murklan för att avnjuta en landgång och kaffe.

Vill tacka alla som den aktuella kvällen valde att närvara vid den aktivitet som kamratföreningen anordnat. TACK!

Leif Haglund
Ordf. VU

Karolinernas dödsmarsch – utställning i ”Garnisonen”

Det mest dramatiska inslaget i utställningen i Garnisonen är den s k Karolinerhörnan.
Den åskådliggör generalen Carl Gustaf Armfeldts fälttåg mot Norge hösten och vintern 1718-1719. Tyngdpunkten ligger i det ödesdigra återtåget över fjällen nyåret 1719, där över 3000 man dukade under i stormen och kylan.

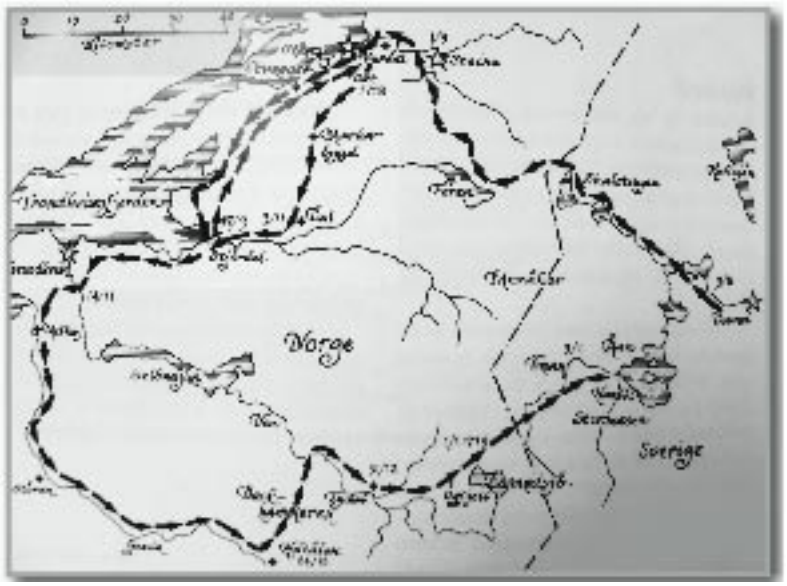
flera månader och slutade med en katastrof jämförbar med Poltava.

Den jämtländska hären bestod av 10 000 soldater, 6700 hästar och 2500 slaktdjur. I armén ingick också fyra tre-pundiga kanoner med besättningar. (Anm. jämfört med JFA: s 3-pundiga partikanon från 1773 c: a 3-4 dm längre, i övrigt jämförbar.)

Den tidiga vintern och Karl XII: s död den 30 november innebar att

Carl Gustaf Armfeldt 1666-1736

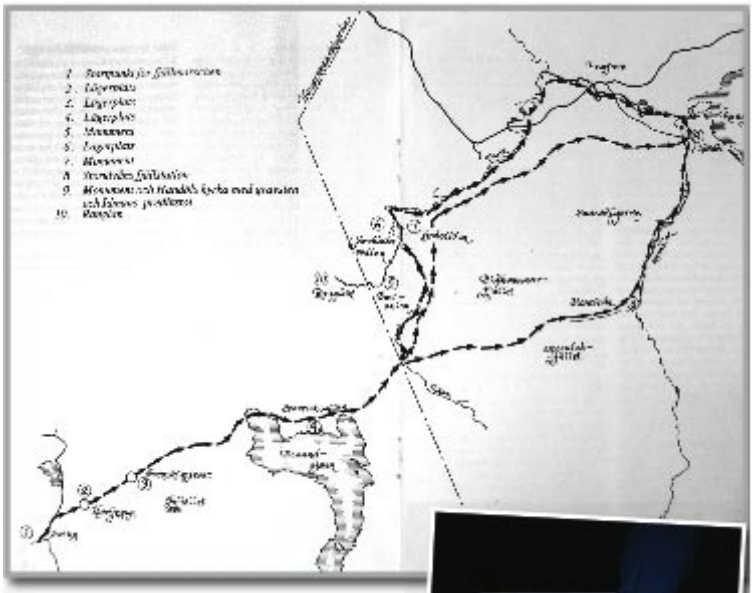

Fälttåget mot Norge 1718-19, ur Anders Hanssons “Karolinernas dödsmarsch”

Utställningen är uppbyggd kring en mörk- lagd tunnel i takhöjd, där besökaren får möjlighet att själv uppleva strapatserna genom att passera genom tunneln i motvind, åstadkommen genom en kraftfull fläkt. Avsikten var att vinden också skulle vara kall, men det fanns tyvärr inga pengar till kylaggregatet i år. Förhoppningen är att vinden skall tillkomma nästa år. Inne i tunneln får man se mycket realistiska bilder på karolinernas kamp mot storm, kyla och död. Bilderna ackompanjeras av ett ljudband med karoliners rop på hjälp och hästars skrin, blandat med officerarnas kommandon för att hålla soldaterna i rörelse. En stark upplevelse!

Under rubriken ”Karolinernas dödsmarsch” ges vid entrén en information i text och bild om hela fälttågets uppläggning och genomförande.

Hösten 1718 samlades den jämtländska armén vid Duved i västra Jämtland, under befäl av generallöjtnanten Carl Gustaf Armfeldt. Hans uppgift var att med resten av den finska armén, förstärkt med soldater från Jämtland och Hälsingland, inta Trondheim. Karl XII skulle själv med den svenska armén anfalla och ta Oslo. Hela fälttåget skulle ta sex veckor. Det tog

Marschvägarna över fjällen från Tydal till Handöl
Ur Anders Hanssons "Karolinernas dödsmarsch"

Officeren dränks i Härtjärnen.

Marschen börjar i god ordning

Där är Sverige – och räddningen!

Stormen skördar sina första offer

Nu orkar jag inte längre!

fälttåget avbröts. Efter fyra och en halv månad i fält återvände armén till Jämtland. Armfeldt valde att gå över de jämtländska fjällen. med start på nyårsdagens morgon 1719. Soldaterna var hungriga, utmattade och saknade helt vinterutrustning. I häftig snöstorm och stark kyla blev 3 000 man kvar på fjället. Många av de överlevande blev invalider för resten av livet.

Redan vid det första nattlägret vid Härjärnen börjar dramatiken. I ett tittskåp vid sidan av tunneln visas en scen där en ung officer, som försökt hålla ordning kring en lägereld, dränks i en isvak av uppretade soldater.

I början av marschen är ordningen och disciplinen någorlunda god, men snart övergår det hela till ett enda kaos av stapplande soldater som försöker skydda sig mot den obarmhärtiga stormen och kylan, och soldater som inte orkar längre och lägger sig ner för att aldrig mer stiga upp.

När de främsta karolinerna nådde Enan, förstod de att de skulle nå svensk bebyggelse genom att följa ån nedströms. Genom att hacka hål i isen kunde de se åt vilket håll vattnet rann. Det kan man själv se i tunneln genom ett hål i golvet med glastak och ljuseffekter, som ger en bild av rinnande vatten.

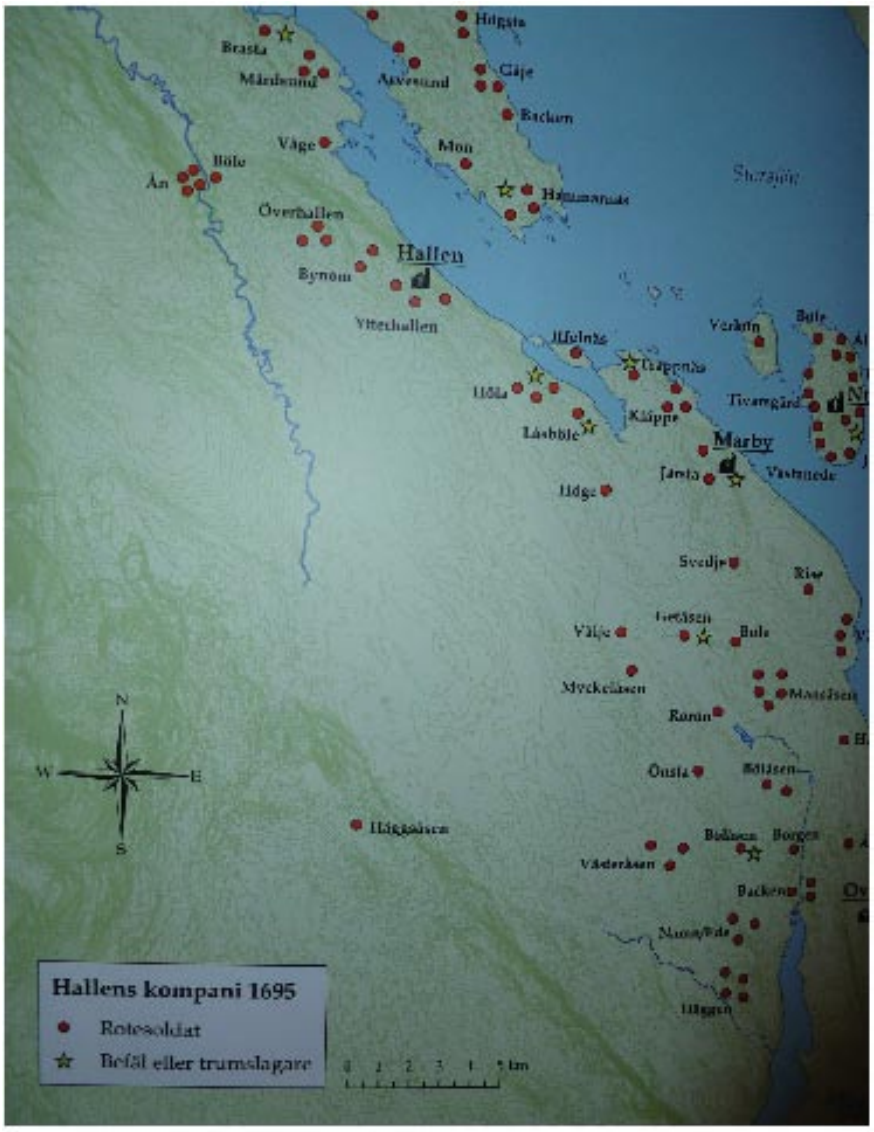
Till slut kunde dödströtta karoliner i fjärrran se Ånnsjön och bebyggelsen i Handöl. Inte många förunnades att få uppleva den synen.

När stormen bedarrat begav sig norrmännen ut på plundring i karolinernas spår och tog tillvara skor, kläder, vapen och annan utrustning som kunde vara till nytta.

Väl ute ur tunneln får besökaren en inblick i indelningsverkets organisation, fokuserat på Hallens kompani. Det var Karl den XI:e som på 1680-talet införde detta genialiska rekryteringssystem för det

Karolinerna plundras

Indelta soldater i Hallens kompani före marschen

svenska försvaret. Varje landskap skulle svara för uppsättningen av ett regemente på 1200 man. Regementet indelades i kompanier med vardera 125 soldater. Allmogen indelades i rotar, som var och en skulle svara för rekrytering, utrustning och underhåll av en knekt. Soldaten tilldelades ett soldattorp att bruka och livnära sig på. Därmed skapades en stående armé som på kort tid kunde ställas på krigsfot. Daggtorpet, som nu är uppfört på Jamtli, är ett ”levande” exempel på ett sådant soldattorp.

Erik Arthur Egervärn har gjort en illustration över dödsmarschens katastrofala följder för Hallenbygden. En bild visar rotevis hur Hallens kompani var bemannat med 125 indelta soldater. En annan bild visar genom kors hur Hallens kompani blev praktiskt taget utplånat. Av kompaniets soldater dog 96 soldater och befäl på fjället, medan 30 undkom levande, dock med skador som medförde invaliditet eller döden efteråt.

Den som vill studera hur en karolin var klädd och utrustad på den tiden kan göra det i en glasmonter vid sidan av tunneln. Man frapperas av den totala avsaknaden av vinterutrustning.

Soldaterna var utrustade med lågskor – visserligen av kraftigt läder men nu hårt slitna och ingenting att genomföra en fjällmarsch i snöstorm i. De flesta hade fötterna inlindade i trasor.

I skåpet ligger ett unikt exemplar av karolinernas excercisreglemente, som i detalj redovisar kommandon och det komplicerade genomförandet av olika stridsgrupperingar och hanterandet av musköter, pikar och värjor.

Med ingång till vänster om tunneln finns ett filmrum med plats för 30 personer sittande på en gradäng i tre plan. Där kan besökarna se ett bildspel över hela fälttåget med kommentarer, sammansatt, redigerat och intalat av Jamtlis chefsarkeolog Anders Hansson. Bildspelet bygger på konstnären Alf Lannerbäcks bilder.

Bildspelet, som tar c.a 12 minuter, är mycket sevärt för den som vill ha en fördjupad bild av hela fälttåget.

Många minnen lever kvar i folksjälen här i Jämtland. Dit hör historien om Blixts kanon. 1923 gjorde en skogshuggare vid namn Blixt en paus i arbetet i skogen nordväst om Duved. Han knackade ur pipan mot något som han trodde var en stubbe. Men stubben gav ifrån sig en metallisk klang och när han undersökte saken närmare fann han att det var ett metallrör som stack upp ur mossan. Slutsatsen blev att det var en av karolinernas kanoner som blivit kvar i den eländiga terrängen. Sedan dess har man i olika omgångar sökt efter kanonen utan att lyckas finna

Arméns sammansättning

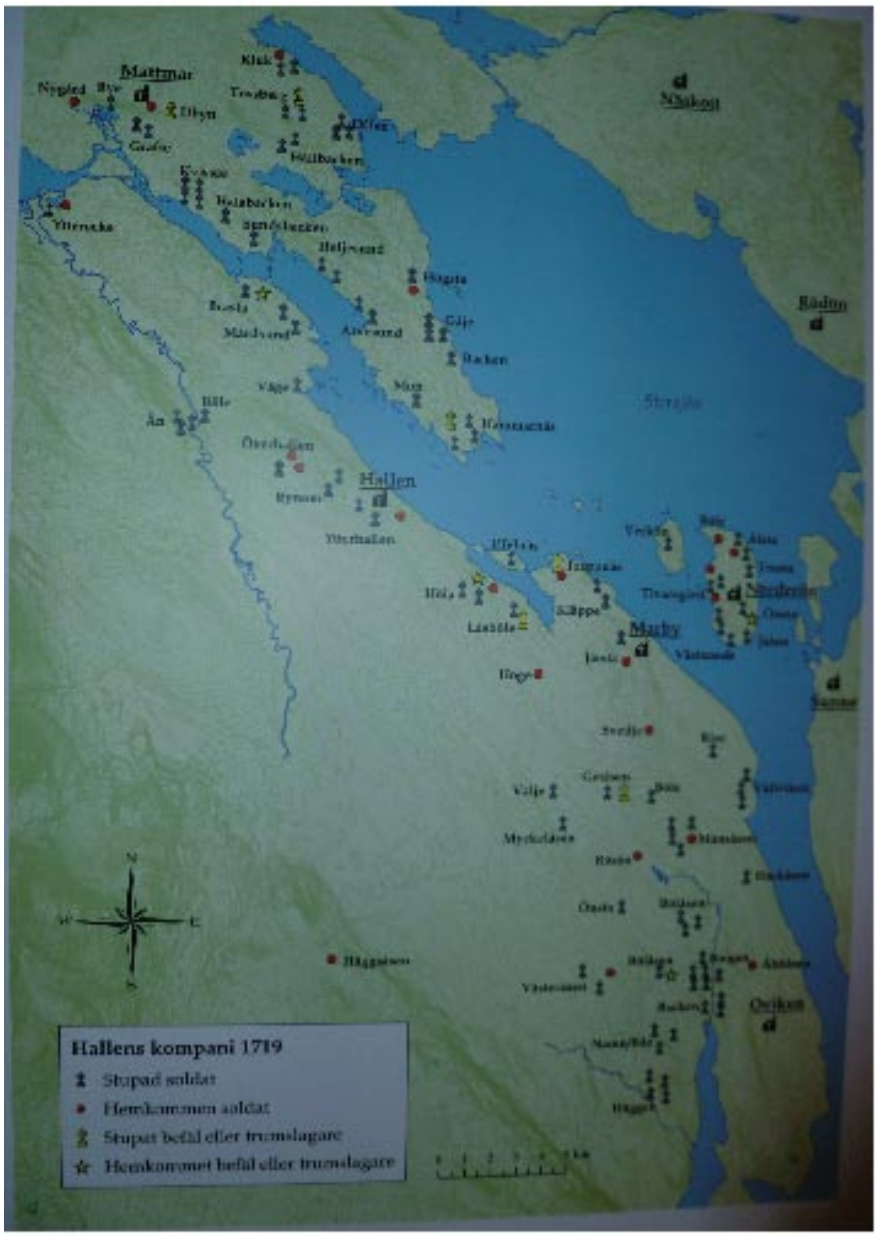
* Arméstab

Artilleri:
* 3-pundigt fältbatteri (4 pjäser) ur Artilleriregementet

Kavalleri:
* Åbo läns regemente till häst
* Nylands regemente till häst
* Karelska regementet till häst
* Jämtlands kavallerikompani

Infanteri:
* Åbo läns infanteriregemente
* Björneborgs infanteriregemente
* Tavastehus läns infanteriregemente
* Nylands infanteriregemente
* Österbottens infanteriregemente
* Viborgs läns infanteriregemente
* Savolax infanteriregemente
* Finska värvade bataljonen
* Hälsinge regemente
* Hälsinge bataljon (tremänningar)
* Jämtlands regemente
* Kapten Långströms frikompani

Källa: Wikipedia

Hallens kompani efter marschen – korsen anger döda soldater

den. Sökandet kommer säkert att fortsätta.

En konstnär från Duved, Sten Jonsson, har gjort en oljemålning med motiv från fälttåget, där Blixts kanon utgör en central del. Han skänkte i somras tavlan till Milmus Z, att finnas till åskådande på lämplig plats i utställningen.

Karolinerhörnan byggdes upp från januari 2010 till invigningen i juni av en grupp fältjägare och norrlandsartillerister, utan ritningar och arbetsbeskrivningar, men med ett klart mål – att göra den klar till invigningen.

Den som mer än någon annan förtjänar att nämnas i arbetsstyrkan är Christer Borgsten. Enligt devisen ”ingenting är omöjligt – det tar bara lite längre tid” grep han sig an alla svårigheter som mötte på vägen med glatt humör och ett visdomsord på jamska. Utställningen är unik för Sverige genom att låta besökarna uppleva fasorna i en tun-nel med realistisk stormvind, till nästa sommar förhoppningsvis också i kyla.

Utställningen Garnisonen med Karolinerhörnan är ett givet besöksmål för alla intresserade av fälttåget med anhöriga!

Karl-Evert Englund

Ovan:
En svart vägg med ett kors med text får besökaren att reflektera över vad det betydde för en fattig bygd när huvuddelen av den manliga befolkningen rycktes bort.

Till vänster:
Karolinsk utrustning och det uppslagna reglementet.

Ålandsresan 2010

Då var det äntligen dags för en ny utlandsresa i Kamratföreningen Norrlandsartilleristers regi. Målet denna gång var Åland, fredens öar.

I tidig morgonstund den 11 juni (06.00) och vid Busstorget i Östersund sammanströmmade merparten av de anmälda deltagarna från Jämtland.

En splitter ny buss från Molunds Trafik AB med chauffören Kenth Holmström vid ratten var nu vårt hem ett antal timmar framåt

Efter att ha rullat en bit och de sista kamraterna bordat bussen i Brunflo hälsade vår reseledare Erik Nilsson oss alla, 31 st., välkomna och delgav oss sedan information om resans upplägg.

Inledningsvis ett helt underbart väder. Landskapet denna årstid med sin skira grönska är fantastisk och ger ett härligt behag i sinnet.

Färdvägen var till att börja med inlandsvägen via 45:an som numera fått Europa-status. Orterna Svenstavik, Ytterhogdal och Kårböle passerades innan det blev ett fikastopp i Lassekrog. Här blev det härliga mackor och dryck som ombesörjdes av bussbolaget. På plats fanns också Albert Vikstens kojby att titta på. En mäkta imponerande samling kojor och annat intressant. Ett bra tips är att stanna här någon gång i framtiden när mer tid finnes till förfogande.

Landskapet i Hälsingland är speciellt med rundade berg, många sjöar och vackra röda hus. Efter Färila, Ljusdal, Bollnäs och Kilafors förbyttes det vackra vädret i regn när vi närmade oss Tönnebro och dagens lunch. Väderprofeterna hade spått ett antal lågtryck och nu hade vi nått det första.

Efter en god lunch for vi vidare och passerade utanför Gävle och sedan bar det iväg på mindre vägar mot den väntande färjan i Grisslehamn. När man åker dagens vägar hamnar man ofta utanför samhällena. Tierp, Tobo, Österbybruk, Gimo för att nämna några såg vi inte röken av fast vi var så nära. Mycket skog och ödemark såg vi i vart fall i Uppland. Många av oss konstaterade att även i så här centrala delar av landet är det mycket glesbygd. Hur som helst nåddes Grisslehamn och efter att Erik checkat in oss fick vi våra biljetter. Här anslöt också resterande 16 kamrater ur Stockholmsbatteriet. Först ut av dessa var Lasse Johansson med fru som samtidigt fick en rejäl dos av det pågående störtregnet. Det blev en skön resa på Ålands hav med Eckerö-Lines M/S Eckerö. Erik hade varit förutseende och hyrt ett konferensrum i form av M/S Båtsman där vi kunde vila ut och umgås. Efter förtäring och andra trevligheter nåddes så hamnen i Eckerö.

Efter att åter bordat vår buss anslöt också guiden för våra dagar på Åland, Staffan Wredling från Täby och dessutom också boende på Åland. Staffan berättade att han härstammade från Kälarne och senare bosatt i Östersund och även gjort sin militärtjänst vid A 4.

Självstyrelsegården med Lagtinget och landskapsregeringen i Mariehamn.

Efter inkvartering i Mariehamn på hotellen Adlon och Pommern blev det stor kamratmiddag på det förstnämnda hotellet. God mat i trevligt sällskap och flera roliga tal förhöjde stämningen. Dessutom sång av Staffan Wredlings fru Regina som är barnfödd på ön. Hon sjöng ”Ålänningens sång” som blev mycket uppskattat.

Efter en god natts sömn och fortsatt regn under natten var vi nu inne på dag två, lördagen den 12 juni. Efter frukost upphörde regnet som genom ett trollslag. I stort sett uppehåll hela dagen. Och det var tur utifrån vårt digra program denna dag. Med vår buss förflyttades vi till första stoppet, Ålands lagting i Mariehamn. Här tog guiden Päivi Nyman-Ackrén emot. Efter att vi fått se en film om Åland på 30 minuter var vi väl insatta i öarnas historia och sevärdheter. Vi omgrupperade oss sedan till lagtingets plenisal där Päivi berättade om det politiska livet. Bland annat kan följande noteras:

Åland – ett självstyrt örike. Självstyrelsen ger ålänningarna rätt att stifta lagar om sina inre angelägenheter och att utöva budgetmakt. Ålands lagstiftande församling eller ”riksdag” benämnes lagting. Lagtinget tillsätter landskapsregeringen, Ålands regering. Ålands självstyrelse regleras i självstyrelselagen för Åland. Den kan ändras av Finlands riksdag i grundlagsenlig ordning och endast med Ålands lagtings samtycke. Enligt självstyrelselagen är landskapet Åland enspråkigt svenskt. Åland är demilitariserat, vilket innebär att militär inte får uppehålla sig här och att Åland inte får befästas. Åland är även neutraliserat och skall därmed hållas utanför krigshändelser.

Efter denna sakkunniga information blev det många frågor från den vetgiriga gruppen. Besöket avslutades med att Lars Lagrell överräckte en gåva från oss till lagtinget samt en personlig gåva till Päivi. Väl ute igen fick vi besök av Ålandstidningen som tog ett gruppfoto och intervjuade oss om vårt besök. Så var det dags för ytterligare två intressanta besök denna dag. Dels den tsarryska fästningen Bomarsund. Den började uppföras 1830 och var endast halvfärdig då Krimkriget utbröt 1853. Den inneslöts och bombarderades av en fransk-brittisk flotta 1854, varefter fästningen kapitulerade och förstördes. Intressant var också att se det som återstod av Notvikstornet som med sina kanoner försvarade det norra inloppet till Bomarsund. Utsikten härifrån var stor.

I lagtingets sessionssal.

Bomarsund har en märklig, för att inte säga

unik historia, vilken har ägnats välförtjänt uppmärksamhet i militär- och lokalhistorisk forskning. Den andra stora begivenheten som stod på programmet var Kastelholms slott med omgivningar. I det historiska källmaterialet nämns Kastelholms slott, Ålands enda medeltida borg, första gången 1388, då som ” Kastelholms hus”. Den exakta tidpunkten för slottets grundläggning är inte känd. Från byggnadshistorisk synpunkt sett är dagens slott ett komplicerat komplex som tillkommit och successivt byggts ut från 1300- till 1600-talet.

Under rundvandringen på slottet kände man historiens vingslag och på skyltar kunde man ta del av vad som här timat. Exempelvis satt här Erik XIV fängslad hösten 1571. Han var äldsta sonen till Gustav Vasa. Under dagen intogs också en god lunch vid en Golfrestaurang nära Kastelholms slott.

Därmed var dagens officiella program genomfört men en överraskning väntade om hörnet. Guiden Staffan Wredling med fru Regina bjöd in oss alla i deras vackra hem i Godby. Här blev det hembakat åländskt bröd som smakade himmelskt gott. Till detta en rad olika sorters öl att välja mellan. Stort tack för denna trevlighet. Nu var dagens övningar avblåsta och reseledare Erik meddelade att nu var det fri tid, med andra ord fick vi göra vad vi behagade.

Undertecknad författare och rumskamraten Göran Jämting tog möjligheten att utforska Mariehamn. Vi passerade inledningsvis det ståtliga museifartyget Pommern som tidigare seglat runt om på världens hav. Därefter och högt upp i staden nådde vi ett vattentorn där utsikten var vid. Åter nere i staden gick vi ”vilse” och fick därigenom se mer än vi tänkt oss samtidigt som regnet återkom varför vi var ganska så blöta innan vi åter var på hotellet. Efter detta var det skönt med något ”starkt” och TV-tittande på VM-fotbollen i Sydafrika som pågick vid vårt besök. Efter dagens alla intryck var det lätt att somna in i hotellets sköna bädd. Sista dagen, den 13 juni, åter en stor och god frukost i matsalen. Så var vi redo för det sista besöket. Bussen förde oss till Eckerö där vi skulle titta på Eckerö Post & Tullhus från 1828. Denna vackra byggnad var dock stängd på grund av renovering och skulle öppna några dagar efter vårt besök. Vi hade ändock tur. Mot alla odds var dess Postrotemuseum öppet. Ett intressant sådant med en utställning som berättade om postböndernas mödosamma liv under de nästan 500 år då de var ålagda att föra posten över havet från Sverige till Eckerö för vidare befordran till Åbo. Vi fick också del av en film som visade deras farliga arbete.

Denna dag var det i stort sett uppehållsväder men rejält kalla vindar. Men är man från Jämtland så tål man det mesta. Så var Ålandsbesöket över för denna gång. Kosan styrdes obönhörligt till Eckerö hamn och efter en kort väntan kunde vi åter borda M/S Eckerö. Hemresan på Ålands hav blev rejält gungig och för de som inmundigat en starköl blev det extra bonus i gungandet.

Efter två timmar på havet anlände vi åter Sverige och Grisslehamn. Här skildes vi från våra vänner från Stockholmsbatteriet för denna gång. Guiden Staffan Wredling med fru Regina hade också medföljt båten och de erhöll i Grisslehamn, i mängden av resenärer, presenter av reseledare Erik som tack för deras insatser dessa dagar. Vår buss kom under hand av båten och därmed påbörjades den sista etappen för oss Jämtlandsresenärer. Middag intogs vid Gävlebro.

I höjd med Järvsö blev det åter regn som tilltog ju mer norrut vi kom. Men nu störde inte regnet längre och vi satt ju varmt och skönt i vår moderna buss. I god tid före hemkomst framförde reseledare Erik ett stort tack till vår chaufför Kenth Holmström för dennes säkra och trygga körning samt hans serviceinriktade sätt att bistå oss på bästa sätt. Härmed överlämnades också present med stor styrka som Erik påpekade fick användas först efter avslutad resa.

Under bussresan, i båda riktningar, hade Göran Westman underhållit oss med roliga och kluriga inslag som förhöjde stämningen. Innan Brunflo passade han på att å allas vägnar framföra ett stort och varmt tack till vår reseledare Erik Nilsson för dennes förtjänstfulla insatser för resans tillkomst och hans oegennyttiga arbete under resan. Som sagt, ett stort tack Erik! Även vår chaufför Kenth får ännu en eloge för skicklig körning. Göran passade också på att ge Kamratföreningens styrelse, där bland annat Lars Lindblad ingår, stor honnör för det engagerade arbete man gör för att driva föreningen framåt med mycket gott resultat.

Så åter i Storsjömetropolen. Mot väster och fjällen trängde solen fram och himlen färgades i purpurrött. Ett härligt skådespel med solen som regissör.

Nu ser vi fram mot nya äventyr
i Kamratföreningens regi!

Frösön i juli 2010
För Norrlandsartilleristen
Rolf G. Swedbergh

S-O Nydahl tar en pjäs i skärskådande å Bomarsunds fästning.

Har det hänt något i A4 skf under 2010?

Ja. Det kan man undra – vi har inte förekommit så flitigt i några resultatlistor, i alla fall inte med så framstående resultat.

Vår ”framgångsrikaste” skytt är fortfarande junior, Christina Rönngren. Hon går nu sista året på skyttegymnasiet i Strömsund och har s.a.s. framtiden för sig.

Det mesta av vår tid går åt till att växa! Hur då undrar du?! Jo det är många i Östersundsområdet som vill börja skjuta pistol och tursamt för A4 skf har de sökt sig till oss. Alf Nordström har arbetat hårt med ett (flera) gäng nybörjare och det börjar nu resultera i att vi får skriva under flera föreningsintyg för licensansökningar. Många av de ”nya” tror jag kommer att visa sig i resultatlistorna på bra placeringar vad det lider. Känns riktigt bra för framtidens skytte!

Det största under året var NsM som Jämtlandskretsen arrangerade.

I väntan på att få börja panga!

Vi kan stoltsera med två i ledande positioner; Liz Blomberg, tävlingsledare och Kerstin Anderstig Arntsen, biträdande. Dessutom var vi en STOR grupp medlemmar som energiskt arbetade för att genomförandet blev så bra som det blev! Vädrets makter var inte nådiga dessa dagar, helgen före midsommar, men alla jobbade på otroligt bra och norrlandsskyttarna for hem nöjda!

Årets upplaga av A4 skytteföreni ngsmästerskap, en heldag- lördagen den 25 september, verkade vara lyckat!

Klockan 9 började vi med uppvärmning, denna gråmuliga dag, genom att hjälpa ÖPK att röja på skjutvallen - besiktning av polisen på måndagen efter! (Den blev godkänd!)

Nu ska vi se vad det blev för poäng!

Sen avverkade vi Öppna C - med 17 deltagande skyttar, 10 herrar, 7 damer. Vi sköt och sköt och ju längre vi höll på ju klarare blev vädret, så när vi sköt sista finalserien blev det riktigt soligt. Skönt!

– Fikapaus –

Så vid 13-tiden blev det dags för fältskyttet som Stefan och “Lillen” ansvarade för i år. En mycket utslagsgivande och uppiggande bana!

På denna runda var vi 18 skyttar, 12 herrar och 6 damer.

Jag kan inte minnas att vi varit SÅ många under något förenings-mästerskap under de 25 år jag varit med. Och ändå saknade vi en del kamrater!

Efter avslutade skjutningar grillade vi och trivdes tillsammans i vår fantastiska paviljong!

Kerstin Anderstig Arntsen

Nedan:
För Christina blev det full pott, 50!
Syns väl på leendet!

Kamratföreningsmöte i Kristianstad 2010

Undertecknad har haft den stora äran att få vara med på ett ”Uppstartsmöte” för artilleriets alla kamratföreningar.

Rolf Ohrlander håller välkomsttal

Detta för att som vår förre artilleregementschef Öv. Torbjörn Larsson har sagt, ”Hålla artilleriandan vid liv”.

Huvudsyftet med mötet var att upprätthålla sambandet mellan Artilleriregementet och alla de kamratföreningar i landet som håller liv i arvet från de nedlagda Artilleriregementena.

Mötet ägde rum i Kristianstad den 11 och 12 september 2010.

Lunch och uppstart den 11 november kl 1200 vid A3 museum i Åsum.

Därefter skedde en presentation av respektive representant om den egna kamratföreningens verksamhet. När detta var klart tog Öv Torbjörn Larsson och presenterade Artilleriregementet ”I dag”, samt lite gran om kommande försvarssystem som skall ersätta den allmänna värnplikten. Han talade även lite om utvecklingen på artillerisidan, och då med inriktning på vår nya 15,5 cm artilleripjäs (L52 Beret). Fascinerande att kunna skjuta granater 48 km träffa inom 10 m (5 m).

Kl 1500 var det samling vid Kronohuset inne i Kristianstad där vi drack kaffe och hade lite samvaro med wendisterna. Efter detta åkte vi till förläggning ute på Rommehed och inkvarterade oss i logement, bytte om samt blev hämtade för återtransport med buss till Kronohuset där det var dags för en högtidsmiddag med wendisterna med damer. Värd var Rolf Ohrlander. Vi bjöds på en superb måltid som efterföljdes med trevlig samvaro. Kl 2400 var det så dags att bli hämtad av buss och återtransporterade till vår förläggning för några timmars sömn.

Smuttar på ett gott vin

Livlit diskussion mellan Anders Berg och Kjell Svenningsson

Hästens skål!

Söndagen startade med frukost vid en frukost restaurang, därefter en presentation av Artillerimuseumet av Leif Mårtensson. Efter detta bjöds vi på lunch i samband med avslutning.

Närvarande var från:

A1	Anders Berg
A3	Hugo Nystrand
A4	Undertecknad (Bo Olsson)
A6	Kjell Svenningsson
A7	Ingen represetant
A9	Gamla Kristinehamn, ingen represetant.
A9 (Artreg)	Torbjörn Larsson, Rolf Adolfsson, Anders Rönnqvist och Mats Johansson.

Avslutningsvis en personlig hälsning till all A4 personal från Rolf Ohrlander med fru.

Av Bo olsson

Från ax till limpa – ett betydande inslag av ide-ellt arbete har möjliggjort bygget av Garnisonen

Den 19 november 2004 samlades en grupp museientusiaster i ett av konferensrummen på ATS. Syftet var att diskutera hur det militära arvet skulle tillvaratas och synliggöras, efter det att nära på all militär verksamhet skulle avvecklas från Östersund.

Mötet resulterade i att en projektgrupp ”projekt Militärmuseum i Östersund” och ett antal arbetsgrupper organiserades. Ett uppdrag formaliserade och gavs följande lydelse; ”Utred förutsättningarna för ett militärmuseum i Östersund. Belys alternativa lösningar främst ur ett infrastrukturellt (mark och byggnader), driftsmässigt (huvudmannaskap) och ekonomiskt perspektiv. Utredningen redovisas för garnisonsledningsgruppen och därefter skriftligt till Högkvarteret senast 2005-06-01.”

Det inledande arbetet bestod bl.a. av att analysera olika styrdokument beträffande bevarandefrågor. Därvid kunde konstateras att Försvarsmaktens och de militära intresseföreningarnas samlingar i Östersund, förvarades under helt oacceptabla betingelser på grundval av rekommendationerna igrundsynen för museiverksamheten. Tidigare gjorda utredningar i museifrågan och närmast den som genomfördes i samband med A 4 nedläggning, var också tidigt föremål för analys. Inom ramen för arbetet med att identifiera olika presumtiva samarbetspartners, kontaktades bl.a. arbetsgruppen ”Teknikmuseum”. Gruppen hade bildats under 2003, med målbilden att skapa ett museum i Optand med teknisk inriktning. Arbetsgruppen som endast hade haft en sammankomst, bestod av representanter för Kamratföreningen Norrlandsartillerister, Jemtlands Veteranbilklubb, Svensk Flyghistorisk förening Jämtland-.Härjedalen och Länsmuseet. I slutet av april 2005 träffades de båda projektgrupperna för att informera varandra. Projektet med militärmuseet hade i detta skede, dvs. efter cirka ett halvårs arbete, utverkat och diskuterat ett antal mer eller mindre möjliga alternativ till museilösning i Östersund. En övergripande slutsats i jämförelsen mellan de olika lösningarna var, att någon form av samordnad eller gemensam museiverksamhet med många aktörer inblandade, skulle kunna vara ett bärande koncept och som skulle få acceptans i Stockholm. Efterhand formaliserades arbetet mellan de båda projekten och ett första resultat av det inledande arbetet var ett gemensamt förslag till Högkvarteret. Eftersom det förelåg flera osäkerheter för att föreslå en helhetslösning, främst beträffande de ekonomiska förutsättningarna, lämnades förslag till ett antal dellösningar. Under andra halvåret 2005 fullföljdes arbetet med de olika dellösningarna i nära samarbete med projektet Teknikland. En viktig utgångspunkt för det fortsatta arbetet var också rapporten ”Försvar i förvar”, som lämnades under hösten av Statens försvarshistoriska museer (SFHM). I förslaget om bevarandet av det svenska försvarets kulturarv, fanns bland de ca 25 omnämnda museerna även en museietablering i Optand. Konceptet innebar också att synliggöra företeelser från ”Kalla krigets” dagar i form av ett mobiliseringsförråd och en krigs- och vägbas. I juni 2006 kom så bekräftelsen från Högkvarteret. Projektets förslag fick acceptans, med huvudsaklig utformning i enlighet med förslaget i rapporten Försvar i förvar. Militärmuseiprojek-

tet skulle preliminärt tilldelas en ekonomisk ram om 6 miljoner kronor. Förutsättningen var dock att underlaget kompletterandes med en genomarbetad ekonomisk kalkyl, en tidsplan och ett förslag om driftsform/ huvudmannaskap.

Vid sidan av all administration och korrespondens med olika myndigheter och organisationer, såväl inom ramen för projektet Militärmuseet som Optand Teknikland, bedrevs också ett omfattande arbete av de olika arbetsgrupperna och av kamratföreningarna. Främst betod arbetet av att fullfölja inventeringen och förrådsställningen av alla museiförnödenheter som omhändertagits i samband med Garnisonens avveckling.

Under våren 2007 inlämnades kompletteringar enligt ovan och samtidigt bifogades ett utkast till vision för Optandsprojektet som en framtida besöksanläggning och museiområde:

”-Besöksanläggningen Optand Teknikland skall visa och levandegöra 1900-talets kulturarv inom främst flyg, kommunikation, teknik och försvarsväsende. Anläggningen skall dessutom illustrera äldre miljöer av försvarshistoriskt intresse.

-Pedagogiskt skall anläggningen utformas för att tillgodose många olika målgrupper bl.a. barnfamiljer, vilket ställer särskilda krav på prova-på-aktiviteter.

- Optand Teknikland - en komplett besöksanläggning – som också kommer att erbjuda service såsom samlingslokal, bibliotek och arkivdel, butik, café et.c.

-Optand Teknikland skall på sikt etableras som ett attraktivt nationellt besöksmål med aktiviteter i huvudsak året om och ca. 20.000 besökare årligen.”

Genom visionen fanns också grund för att utverka en gemensam målbild inför det fortsatta arbetet, som kom att ske parallellt inom ytterligare ett antal områden. Markfrågan skulle lösas liksom förrådskapaciteten, utformningen av såväl mobiliseringsförrå-det som krigs- och vägbasen et.c. För styrelsen i den nybildade Militärmuseiföreningen (Milmus Z) innebar det också ”många bollar i luften samtidigt”. Beslut fick tas i flera åren-den utan att detaljerat beslutsunderlag fanns och konsekvensen blev också att en del av besluten fick omprövas. Redan under 2006 påbörjades en process vid sidan av militärmuseiprojektet. Syftet var att finna finansiering för hela projektet Optand Teknikland.

I mars 2007 träffades representanter för projektet och tjänstemän vid Länsstyrelsen, för att diskutera ansökan om omställningsmedel och en framtida EU-ansökan om MÅL-2 medel. Vid mötet framkom bl.a. att en ansökan förutsatte Länsmuseet som projektansvarig och att en projektledare för hela Optandsprojektet skulle utses, d.v.s. projektet skulle även inkludera etableringen av militärmuseet. Vidare förutsattes att det fanns en juridisk person som sökande. Innan ansökan lämnades in bildades därför Optand Teknikland AB som ”dotterbolag” till Länsmuseet/Jamtli. Bolagsbildningen innebar att ägandet var uppdelat så att Milmus Z hade 15 % av aktieposten, Jemtlands veteranbilsklubb 15 %, Svensk Flyghistorisk förening region Jämtland/Härjedalen 15 % och resterande 55 % av aktieportföljen skulle innehas av Jamtli. Vidare skulle en EU-ansökan innebära att finansieringen skulle ”bäras” till 30 % av privata finansiärer (ex. en förening, privat företag/person), 35 % av nationella medel (staten, länsstyrelse, kommun) och resterande 35 % av EU medel. Givetvis hade underhandskontakt tagits med ett antal presumtiva finansiärer sedan tid tillbaka, bl.a. genom projektets sponsorgrupp, men ”jakten” kom att intensifieras under sensommaren 2007.

Ansökan till NUTEK inlämnades i slutet av september efter ett omfattande skrivarbete, räknande och blankettifyllande. Parallellt med EU-ansökningsprocessen hade projektledaren K-G Jonsson utverkat ett första utkast till ritningar, som föreningarna hade att yttra sig över. Det ändrades i smått och i stort, såväl på funktioner, planlösningar som exteriörer. Efter ett antal omarbetningar av ritningsunderlaget kunde projekts intressenter enas kring en lösning, som sedan också utgjorde underlag vid bygglovsansökan till kommunen. I december kom då beslutet att projektet beviljats ekonomiskt bidrag från EU strukturfond, huvudsakligen i enlighet med ansökan.

Vid denhär tiden hade också kommunen lämnat klartecken för att påbörja viss markberedning, trots att inte fastighetsbildningen var formellt riktigt klar. När förfrågnings- och anbudsprocessen var genomförd, stod det klart att det skulle bli byggföretaget Attacus som skulle ges entreprenaden på i huvudsak hela etableringen.

Skogen avverkad på museitomten och markarbetena påbörjade.

Fram till sommaren 2008 förändrades området kring det forna Flyg- och lottamuseet radikalt. Skogen hade avverkats på ömse sidor om infarten och marken hade schaktats och jämnats ut. Byggbaracker upptog en stor yta mitt emot flygmuseet. Olika typer av entreprenadmaskiner fanns parkerade och i arbete, tillfälliga rör- och elinstallationer såväl på marken som i luften, mängder av upplag med olika innehåll, jord- och grushögar et.c. et.c. Tidsplanen angav att hela besöksanläggningen skulle stå färdig och slutbesiktigad våren 2009, men av olika skäl kom planen att justeras ett antal månader framåt i tid. Av bl.a. kostnadsskäl ingick inte vissa målningsarbeten i entreprenaden, utan dessa arbeten skulle utföras av föreningarna själva. Så var även fallet beträffande Garnisonen.

Full aktivitet på byggarbetsplatsen

På försommaren gjordes en överenskommelse med entreprenören om att föreningen skulle få påbörja målning av entrédelens fasad och de rum som i huvudsak var färdigställda. Ett stort antal medlemmar hörsammade uppropet och mötte upp för att hjälpa till med att spackla, slipa, sätta väv och måla.

Resultat av föreningsmedlemmarnas ”egna” arbete

Fram till hösten var det något av anarki i byggnaden, då trängdes “vi målare” med snickare, elektriker, ventilationsarbetare, mattläggare och rörmockare. Samtidigt som målningsarbetena pågick, skulle också ett förrådsutrymme ute på Frösön lämnas. En del av museiförnödenheterna tvingades vi flytta in i Garnisionen, vilket komplicerade situationen ytterligare. Parallellt jobbade också en utställningsgrupp, påhejad av en driftig museipedagog som snarast ville in i utställningshallen som bl.a. var fylld med pallar, byggavfall, målarburkar och mattrullar.

Bild från del av kaoset!

Hyllinredning i arkivet

Det mesta löste sig emellertid och snart nog blev det åter struktur i arbetet, dock uttrycktes det fortfarande ett visst tvivel om huruvida vi skulle bli färdiga i tid till invigningen den 5 juni. Under vintern och våren var givetvis arbetet med utställningarna i fokus, men det fanns även mångas andra ”måsten”. Kallhallen och arkivet inreddes med pallställningar och hyllsystem så att utställningshallen kunde tömmas på materiel och böcker och därmed göras tillgänglig för utställningsbygge. A 4-materielen som till del var förrådsställd i Sollefteå flyttades till Optand, eftersom hyresavtalet upphörde med Fortifikationsverket. Lokalerna i övrigt gjordes beboliga, för att skapa arbetsutrymme för diverse övriga göromål.

Sammantaget engagerade sig ett trettiotal personer från de fyra kamratföreningarna i arbetet med museet och i de olika utställningsgrupperna. Från att grupperna jobbat huvudsakligen fem till sex timmar ett par dagar i veckan under vinterhalvåret, kom arbetet att intensifieras allt eftersom invigningstidpunkten närmade sig – mot slutet arbetades det till långt in på nätterna för att få allt klart.

Lördagen den 5 juni 2010 - efter ca. sex års arbete - var det så dags för högtidlig invigning av Teknikland med landshövdingen Britt Bohlin som invigningstalare och fältjägaren Mikael Tornving som spirituell konferencier. Representanter från SMHA (Sveriges Militärhistoriska arv) och Försvarsmakten var närvarande så även ett stort antal medlemmar från de olika kamratföreningarna och Besökarna kunde räknas i tusental och det var liv och rörelse såväl på marken som i luften. Jämtlands Fältartilleri svarade för invigningssaluten med den 3-pundiga partikanonen m/1773.

Vad är då teknikland? Besöksanläggningen består av det forna Flyg- och lottamuseet som utökats med ytterligare en halldel, för att ge utrymme till bl.a. viggenkonceptet. Inom ramen för museet visas också en krigs- och vägbas med klargöringsplats.

I veteranbilmuseet benämnt ”Garaget” finns utställningar av fordon och miljöer kopplat till bilismens utveckling i länet.

Utanför museet kan barnen roa sig med olika aktiviteter såsom att köra elbil.

Byggnaden som benämns Kronan ger plats åt museichefen tillika VD Lowissa Mannerheim. Här finns också en konferensdel och en restaurang som drivs på entreprenad. Garnisonen som till del beskrivits tidigare, inrymmer en förråds-/kallhall om ca 500 kvm med förvaring i pallställningar, kontorslokaler för kamratföreningarna, bibliotek med arkivdel, personalutrymme med tvätt- och duschrum samt byggnadens mest centrala del nämligen en utställningshall.

Garnisonen bevakas av en vaktpost dygnet runt och när besökaren lämnats tillstånd att komma in, möts man av en husvärd som välkomnar och vid behov kan ge guidning och tips. Här får man på en tidsaxel en bild av hur den militära verksamheten växt fram i Jämtland efter det att Jämtland blev svenskt, d v s vid freden i Brömsebro1645 och fram till garnisonens avveckling 2005.

I rummet finns också ett antal bläderexemplar av äldre soldatinstruktioner som den intresserade kan ta del av liksom en monter med prispokaler. När besökaren kommer in i utställningshallen frapperas man av att det inte finns något dagsljus i hallen, bara elektriskt ljus, riktat mot utställningsobjekten. Detta som åtgärd för att skydda objekten.

”Gröna gubbar överallt” är det övergripande temat för utställningarna i Garnisonen. Redan när besökaren kommer in i den första utställningen ”Garnisonsstaden Östersund” i miniformat, förstärks känslan av att ett stort antal hjälmar och olika uniformsmössor finns upphängda i taket. För att ytterligare accentuera temat, finns ett antal gröna gubbar i plexiglas utplacerade och försedda med nedtecknade minnen och anekdoter från det militära. Varje utställningsdel har också getts en rubrik som anknyter till temat exempelvis; “Kluriga gubbar”, “Prydda gubbar”, “Riktigt gamla gubbar” etc. Det mest dramatiska inslaget är karolinerutställningen. Den åskådliggör generalen Carl Gustaf Armfeldts fälttåg mot

Norge hösten 1718. Tyngdpunkten ligger i det ödesdigra återtåget över fjällen nyåret 1719, där över 3000 man dukade under i stormen och kylan. Utställningen beskrivs närmare i K-E Englunds artikel i detta nummer. Totalt visas tretton olika utställningar i Garnisonen, arrangerade på ett smakfullt och pedagogiskt sätt och med mängder av ljus- och ljudillustrationer. Därutöver tillkommer utställningen i mobiliseringsförrådsmuseet.

Genom etableringen av Teknikland och Garnisonen kan vårt militära kultur arv tillvaratas, vårdas och exponeras på ett musealt riktigt sätt vilket är viktigt utifrån flera aspekter. De enskildes identifikation med en verksamhet, såväl för oss som har haft det militära som yrke men även för de som fullgjort värnplikten, frivilligorganisationerna samt för försvarets förankring i bygden.

Tillblivelsen av Garnisonen har inte varit möjlig utan den ideella arbetsinsatsen som kamratföreningarnas medlemmar bidraget med. Förhoppningsvis finns ett bestående intresse för att även driva och utveckla Garnisonen framgent.

Jan-Anders Jacobsson
text och bild

Garnisonen, med en 15,5 cm haub F ur 14.Förd haubbat (Gällivare divisionen) framför!

Foto: Teknik-lands vänner

NORRLANDSARTILLERISTENs UTBUD AV PUBLIKATIONER m.m.

Bäste läsare!

Du har väl inte glömt bort att det finns ett antal publikationer som försäljs genom kamratföreningen, det går alltid att beställa!

- ”Norrlands Artilleri i beredskap 1939-1945” av Sten Lindahl (Pris: 150 Kr)

- ”Norrlands Fältrittklubb” av Axel Hedlund (Pris: 30 Kr)

- ”Norrlands Artilleri fjällterräng” av Sten Lindahl (Pris: 30 Kr)

- ”Regementsofficerskåren, mäss och kårtraditioner 1893-1983” av Sten Lindahl (Pris: 30 Kr)

- ”Den gamla krigsmakten, en översiktlig beskrivning av den svenska försvarsorganisationen 1521-1921” av Docent Gunnar Artéus vid FHS/MHA (Pris: 50 Kr)

- ”Äldre nummer av NORRLANDSARTILLERISTEN (Pris: 20 kr)

- ”A 4 IF 1902-2002” (Pris: 200 kr) (Säljes för A 4 IF av NA)

- Plansch med reg:s fältförbandsmärken (Pris: 30 Kr)

- Uniformslitografi 1893-1997 av Göte Göransson (Pris: 50 Kr)

- Reg:s CD-skiva från 1993 (Pris: 100 Kr) - endast ett fåtal kvar.

- Videofilmen från 1997 (Pris: 100 kr) (fåtal exemplar kvar, överföring till DVD övervägs)

- Tennsoldat med officer i attila m/1873 och sabel (Pris: 75 kr)

- Regementets slips - är tyvärr slut!

Ad notam: Omflyttningar mellan Frösön och Optand m.m. gör det svårt med leveranser f.n.

Hur beställa?
Sänd ett ebrev till C Red eller skriv!

C Red NA
Mikael Andersson
Hårkmon 110
SE-836 92 LIT
mikael.andersson@mbox335.swipnet.se